ETICOF

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V TERCIÁRNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

Konverze na ekologické zemědělství

eticof.uniag.sk

Financováno Evropskou unií

Financováno Evropskou unií

Financováno Evropskou unií. Vyjádřené názory a stanoviska představují výhradně názory a stanoviska autora (autorů) a nemusí nutně vyjadřovat postoje Evropské unie nebo SAAIC. Evropská unie ani SAAIC za ně nenese žádnou odpovědnost.

Tato publikace byla připravena a vydána v rámci projektu:

Vzdělávání, odborná příprava a inovace při přechodu na ekologické zemědělství (ETICOF)

www.eticof.uniag.sk

Koordinátor projektu:

Norbert Floriš

Editoři:

Jan Moudrý & Chisenga Emmanuel Mukosha

Autoři:

Jan Moudrý, Chisenga Emmanuel Mukosha, Eliška Hudcová, Lea Doobe, Achim Franko, Norbert Floriš, Paulina Jancsovszka, Magdaléna Lacko-Bartošová, Apolka Ujj, Birgit Wilhelm

Vydáno: 2026

Tato práce je licencována pod licencí Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Chcete-li si prohlédnout kopii licence, navštivte: https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/.

Na následujících partnerských institucích, které jsou zapojeny do projektu „Vzdělávání, školení a inovace při konverzi na ekologické zemědělství“, probíhala aktivní spolupráce na tvorbě této publikace:

Slovenská zemědělská univerzita v Nitře
Třída Andreje Hlinky 2, 949 76 Nitra-Chrenová
Slovenská republika
www.uniag.sk

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Branišovská 31a, 370 05 České Budějovice
Česká republika
www.jcu.cz

Thüringer Ökoherz e.V.
Schlachthofstraße 8-10, 99423 Weimar
Německo
www.oekoherz.de

Maďarská univerzita zemědělských a přírodních věd
Gödöllő, Páter Károly u. 1, 2100
Maďarsko
www.uni-mate.hu

Vysoká škola aplikovaných věd v Erfurtu
Leipziger Str. 77, 99085 Erfurt
Německo
www.fh-erfurt.de

OBSAH

Úvod 4
Část 1: TEORIE KVALITNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ 5
1. Kompetence kvalifikovaných pedagogů 5
2. Zkušenostní učení 8
3. Učební cyklus 10
4. Přístup Nextfood 14
5. Integrace zkušenostního učení do praxe 17
Část 2: VÝUKOVÉ METODY A TECHNIKY 18
6. Přemýšlení a sdílení v páru. Think-Pair-Share (TPS) 18
7. Tvorba mapy cílů (Roadmap Creation) 21
8. Metoda skládačky (Jigsaw Method) 23
9. Generování konsenzu (Generating Consent) 27
10. Tichá procházka (Silent Walk) 29
11. Vytvoření vizualizace (Visualization Creation) 32
12. Prodejní prezentace s metodou FAB (Sales Pitch with FAB) 34
13. Kruhová diskuze (Fishbowl) 37
14. Názorový barometr (Opinion Barometer) 40
15. Bohatý obraz (Rich Picture) 42
Část 3: VZOROVÉ MODULOVÉ KURZY (EMC) 44
16. Analýza vhodnosti farmy pro konverzi na ekologické zemědělství 45
17. Nechemická regulace plevelů v ekologických systémech 50
18. Ekonomické aspekty konverze na ekologické zemědělství 54
19. Komunikace v procesech změny a prosazování ekologického zemědělství 57
20. Adaptace na změnu klimatu v ekologickém zemědělství a alternativní zemědělské přístupy 62
Další inspirace ke studiu vzdělávacího procesu 70

Úvod

Ekologické zemědělství není pouze alternativním výrobním systémem – představuje transformační přístup, který vyžaduje nové promýšlení zemědělských praktik, ekonomických strategií a environmentálních závazků. S rostoucí celosvětovou poptávkou po ekologických produktech jsou instituce vysokoškolského vzdělávání vyzývány, aby připravily novou generaci odborníků schopných orientovat se v komplexním procesu této přeměny s vysokou mírou odborné způsobilosti a sebevědomí.

Projekt Erasmus+ Education, Training and Innovations in Conversion to Organic Farming (ETICOF) reaguje na tuto potřebu prostřednictvím vývoje inovativních pedagogických nástrojů pro výuku a učení v oblasti ekologického zemědělství. Spojuje pět partnerských institucí ze čtyř evropských zemí a propojuje evropské a národní politické priority s praktickými vzdělávacími přístupy. Cílem projektu je posílit rozvoj ekologického zemědělství prostřednictvím podpory pedagogů a studentů za využití strukturovaných a kvalitních vzdělávacích nástrojů.

Ústředním prvkem tohoto úsilí jsou dva vzájemně se doplňující výstupy: Pedagogická příručka, která poskytuje teoretické základy, inovativní metody výuky a reflexivní praktiky určené pro dospělé studenty, a Ukázkové moduly kurzů (Exemplary Module Courses – EMC), jež převádějí obsah kurikula do flexibilních jednodenních výukových jednotek.

Tyto zdroje společně překlenují propast mezi teorií a praxí. Poskytují pedagogům metody pro podporu kritické reflexe, kreativity a participativního učení, přičemž studentům nabízejí strukturované příležitosti k řešení reálných výzev ekologického zemědělství. Tímto způsobem koncept pedagogiky ekologického zemědělství ve vysokoškolském vzdělávání podporuje ve vysokou úroveň výuky, celoživotní vzdělávání a přispívá k širšímu přechodu směrem k udržitelným potravinovým systémům.

Část 1: TEORIE KVALITNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

První část Pedagogické příručky představuje základní a doplňkové dovednosti a kompetence kvalifikovaných pedagogů. Následně je rozpracován samotný proces výuky. V závěrečné části jsou uvedena základní vodítka pro tvorbu výukových materiálů a vzdělávacích aktivit.

1. Kompetence kvalifikovaných pedagogů

1.1 Základní dovednosti

Každý pedagog potřebuje kombinaci odborných znalostí, pedagogických dovedností, komunikačních schopností a praktických zkušeností. Kvalifikovaní pedagogové hrají klíčovou roli při utváření kvality vzdělávání a celkového rozvoje studentů, neboť přizpůsobují výukové metody různým stylům učení a zajišťují tak, aby všichni studenti měli možnost uspět.

V kontextu projektu ETICOF zahrnuje odborná způsobilost komplexní porozumění ekologickému zemědělství, jeho principům, postupům a legislativním rámcům. Vyžaduje rovněž znalosti o jeho přínosech pro životní prostředí, krajinu, vodní hospodářství, lidské zdraví i společnost.

Pedagogické dovednosti spočívají v ovládání efektivních metod výuky, včetně interaktivních a participativních nástrojů, technik a přístupů, jako jsou praktické workshopy, exkurze do terénu či skupinové diskuse. Pedagog by měl být schopen vytvářet strukturované, koherentní a komplexní kurikulum přizpůsobené různým úrovním vzdělávání a potřebám dospělých studentů. Dále by měl být schopen navrhovat hodnocení, které přesně měří míru porozumění a pokroku, a poskytovat konstruktivní zpětnou vazbu.

Komunikační dovednosti zahrnují nejen plynulý a efektivní projev, ale především schopnost jasně a poutavě vysvětlovat složité koncepty. Pedagog musí aktivně naslouchat a rozumět otázkám, obavám a zpětné vazbě studujících, aby mohl jejich učení účinně podpořit. Zároveň by měl být flexibilní při přizpůsobování výukových metod a materiálů na základě vzdělávacího zázemí a ambicí studentů s ohledem na jejich cíle.

Praktická zkušenost v ekologickém zemědělství je klíčová pro sdílení poznatků z reálného prostředí a předávání praktických rad. Ideální pedagog dokáže nabídnout řešení běžných problémů, které se objevují v průběhu konverze na ekologické zemědělství, nebo poradit, kde nalézt odpovídající podpůrné zdroje. Významnou přidanou hodnotu představuje také pevné propojení s komunitou aktérů ekologického zemědělství, zahrnující místní ekologické farmáře,

zastřešující organizace a sítě, certifikační agentury a další relevantní subjekty. Takové vazby usnadňují vytváření vzdělávacích příležitostí a poskytování podpory.

1.2 Doplňkové dovednosti

Další doporučení týkající se dovedností a kompetencí pedagogů, která přispívají ke zkvalitnění výuky, zahrnují motivační a inspirační schopnosti, znalost vhodných technologií a zdrojů, přizpůsobení obsahu cílové skupině a důraz na etické a udržitelné perspektivy.

Pedagogové, kteří projevují svou vášeň, nadšení a oddanost ekologickému zemědělství, působí důvěryhodněji, inspirativněji a motivují studenty k aktivnímu zapojení. Tímto způsobem je snazší vytvářet podpůrné vzdělávací prostředí, které podporuje experimentování a učení se z chyb.

Znalost a schopnost využívat digitální nástroje a technologie – například online vzdělávací platformy, multimediální prezentace či virtuální farmářské prohlídky – představují významnou podporu výukového procesu. Dospělí studenti by měli být seznamováni s nejnovějším vývojem, výzkumem a technologiemi v oblasti ekologického zemědělství.

Dospělí studenti tvoří heterogenní skupinu s rozdílnými zkušenostmi a očekáváními. Obsah a výukové materiály by proto měly být přizpůsobeny této různorodosti a měly by reflektovat odlišné věkové skupiny, vzdělávací zázemí i preference při učení. Klíčová je také relevance obsahu vzhledem k místnímu kontextu a specifickým podmínkám jednotlivých farem a komunit.

Základními hodnotami ekologického zemědělství jsou udržitelnost, minimalizace negativních dopadů na životní prostředí a dodržování etických principů hospodaření. Dospělí studenti by měli být vedeni ke kritickému hodnocení svých postupů a k promýšlení dlouhodobých dopadů svých rozhodnutí. Další doporučení pro výuku konverze na ekologické zemědělství zahrnují:

- Kombinované učení: propojuje prezenční výuku s praktickými terénními aktivitami.
- Případové studie a příklady úspěšné praxe: využívání reálných příkladů slouží k ilustraci výzev i přínosů procesu konverze na ekologické zemědělství.
- Praktické činnosti: zapojení studujících do konkrétních aktivit, jako je analýza půdy, kompostování či ekologická ochrana rostlin proti škůdcům, podporuje jejich aktivní učení a rozvoj praktických dovedností.
- Kolaborativní učení: podpora vzniku a rozvoje komunity praxe, v níž mohou jednotlivci sdílet zkušenosti, vzájemně se podporovat a učit se jeden od druhého.

- Celoživotní profesní rozvoj: průběžné vzdělávání prostřednictvím workshopů, kurzů a aktivního zapojení do odborných sítí umožňuje pedagogům udržovat krok s nejnovějšími poznatky a trendy v oboru.
- Rozvíjením těchto dovedností a kompetencí mohou pedagogové účinně provázet dospělé studenty procesem přechodu na ekologické zemědělství a učinit z něj zkušenost, která je nejen vzdělávací, ale také inspirativní.

2. Zkušenostní učení

Tato pedagogická příručka je inspirována metodou zkušenostního učení. Zkušenostní učení představuje aktivní, praktický a interaktivní přístup ke vzdělávání, při němž jednotlivci získávají znalosti a dovednosti prostřednictvím přímé zkušenosti, nikoli pasivním přijímáním informací. Tento způsob učení následuje strukturovaný cyklus, který zahrnuje konkrétní zkušenost, reflexivní pozorování, abstraktní konceptualizaci a aktivní experimentování.

Jde o proces, v němž jednotlivci – samostatně nebo ve spolupráci s ostatními – usilují o reflexi, hodnocení a transformaci prožitých zkušeností, aby objevili nové zdroje a možnosti, které tyto zkušenosti nabízejí. Nově získané poznatky jsou následně interpretovány individuálně a získávají osobní význam, jenž má přímý dopad na každodenní realitu života a fungování v jejím rámci.

Úspěšnost zkušenostního učení je založena na několika základních principech, které zajišťují aktivní zapojení studujících a efektivní aplikaci nově nabytých poznatků:

- **Učení prostřednictvím činnosti:** Znalosti jsou získávány na základě praktických zkušeností, nikoli pouhým posloucháním nebo čtením.
- **Reflexe:** Studující musí reflektovat své zkušenosti, aby z nich dokázali vyvodit poznatky, identifikovat vzorce a porozumět významu svých činů.
- **Aktivní účast:** Studující jsou aktivními účastníky procesu učení, řeší reálné problémy a činí informovaná rozhodnutí ovlivňující výsledky.
- **Řešení problémů a kritické myšlení:** Zkušenostní učení podporuje schopnost analyzovat situace, kriticky uvažovat a nacházet kreativní řešení.
- **Přizpůsobivost a flexibilita:** Učení probíhá v dynamickém prostředí, které vyžaduje adaptaci, experimentování a průběžné zdokonalování přístupů na základě získané zpětné vazby.
- **Personalizované a smysluplné učení:** Zkušenosti by měly být relevantní k zájmům, cílům a předchozím znalostem studujících, čímž se zvyšuje jejich motivace a angažovanost.
- **Spolupráce a sociální interakce:** Učení je často posíleno týmovou prací, diskusemi a interakcí s vrstevníky, což rozvíjí komunikační a kooperativní dovednosti.
- **Aplikace poznatků:** Studující aplikují získané znalosti v nových a různorodých situacích, čímž posilují své porozumění a přenositelnost učení.

- **Celoživotní proces učení:** Zkušenostní učení je kontinuální proces, v němž jsou chyby a neúspěchy vnímány jako příležitosti k růstu a zlepšení.

3. Učební cyklus

Jedním z nejčastěji využívaných nástrojů zkušenostního učení je učební cyklus. Učební cyklus představuje strukturovaný proces, který popisuje, jak jednotlivci získávají, zpracovávají a aplikují znalosti prostřednictvím série vzájemně propojených fází či etap. Jeho účelem je analyzovat každou praktickou zkušenost tak, aby z ní bylo možné vytěžit relevantní poznatky. Diskuse nad zkušeností by měla vždy bezprostředně navazovat na právě prožitou situaci, aby byla pro studenty skutečně přínosná. Existuje několik různých modelů učebních cyklů.

3.1 Kolbův cyklus zkušenostního učení

Jedním z nejznámějších modelů je Kolbův cyklus zkušenostního učení, který vyvinul americký pedagog David A. Kolb. Na Kolbovo pojetí měli zásadní vliv John Dewey, Kurt Lewin a Jean Piaget, kteří již dříve zdůrazňovali význam zkušenosti v procesu učení. Kolbův model vychází z předpokladu, že učení je kontinuální proces, v němž jednotlivci získávají znalosti prostřednictvím přímé zkušenosti, reflexe, konceptualizace a experimentování.

Model vychází z myšlenky, že konkrétní situace se liší od abstraktní a že verbální informace musí být doplněny přímou zkušeností. Každý proces učení zahrnuje čtyři základní složky: konkrétní zkušenost, reflexi, zobecnění a aktivní ověřování. Proces začíná určitou aktivitou. Po jejím ukončení následuje zpětné ohlédnutí a reflexe, kdy jsou vybaveny a zhodnoceny klíčové momenty průběhu úkolu. Následuje zobecnění – identifikace prvků, které ovlivnily aktivitu a které lze využít i v budoucích situacích. Závěrečným krokem je aktivní ověření nově nabyté zkušenosti v praxi.

Čtyři fáze Kolbova cyklu zkušenostního učení:

I. **Konkrétní zkušenost (Experiencing)**: Proces učení začíná přímou zkušeností, kdy se studující aktivně zapojují do úkolu, experimentu nebo reálné situace. Tato fáze klade důraz na praktickou činnost, v níž účastníci prožívají aktivitu, aniž by ji v daný okamžik podrobně analyzovali.

II. **Reflexivní pozorování (Reflecting)**: Po absolvování zkušenosti následuje fáze reflexe. Studující se zamýšlejí nad tím, co se stalo, analyzují průběh aktivity a kriticky hodnotí, co fungovalo, co nefungovalo a co by bylo možné zlepšit.

III. **Abstraktní konceptualizace (Thinking)**: V této fázi propojují účastníci své reflexe s teoriemi, principy a koncepty. Na základě prožitých zkušeností a jejich analýzy vytvářejí nové poznatky nebo upravují dosavadní chápání dané problematiky.

IV. **Aktivní experimentování (Doing)**: V závěrečné fázi aplikují studující nově nabyté poznatky v nových situacích, testují různé přístupy a zdokonalují své dovednosti. Tento krok vede k novým zkušenostem a uzavírá kruh, čímž je cyklus znovu nastartován.

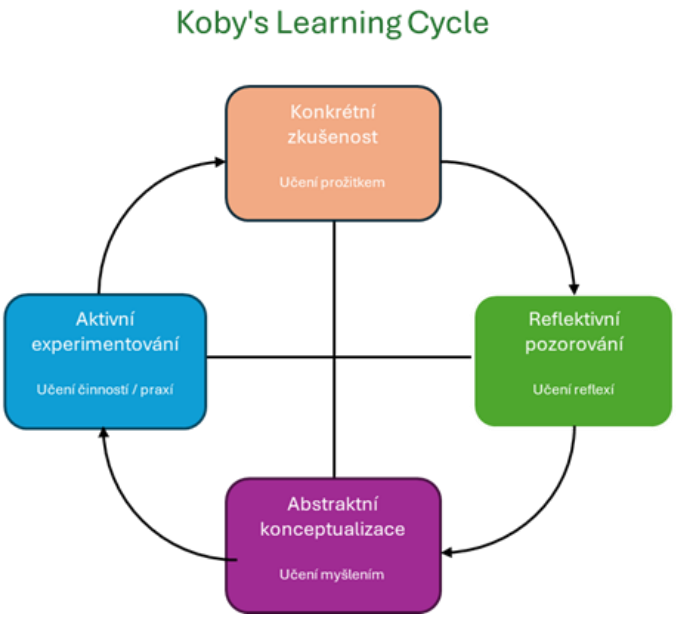

Obrázek 1. Kolbův cyklus zkušenostního učení (upraveno podle Kolba, 1984).

Prezentovaný model lze rozdělit do dvou základních částí. První část popisuje konkrétní aktivitu, během níž dochází k prožití nové zkušenosti, následné reflexi a aplikaci nově nabytých poznatků. Druhá část se zaměřuje na hlubší zpracování předchozí zkušenosti a reflexe. Tímto způsobem si studující vytvářejí obecnější úsudek, který lze dále využít v jejich každodenním životě.

Důležitým doplňujícím aspektem Kolbova modelu je začlenění sociální a kulturní konstrukce učení do cyklu zkušenostního učení. Tento pohled zdůrazňuje, že učení je individuální proces, který je však zásadně ovlivňován sociální interakcí a kulturním kontextem. Sociální prostředí, skupinová dynamika a kulturní rámce tak výrazně formují to, jak jednotlivci vnímají, interpretují a aplikují získané zkušenosti.

Další významnou dimenzi přinesl John Dewey (který byl již výše zmíněn jako jeden z vlivných myslitelů Kolbova modelu). Ve svém teoretickém pojetí zdůrazňoval, že:

- Zkušenost je základem učení,
- Učící se aktivně vytvářejí své zkušenosti,
- Proces je ze své podstaty holistický,
- Učení je sociálně a kulturně konstruováno, a
- Celý vzdělávací proces je silně ovlivněn socio-emočním kontextem, ve kterém probíhá

V tomto pojetí je ideální, pokud se dospělí studenti mohou aktivně zapojit do ekologické zemědělské praxe prostřednictvím pozorování i přímé účasti. Na základě těchto zkušeností pak generují poznatky nejen o samotné praxi, ale také o celém systému, a to prostřednictvím reflexivního procesu.

Tento přístup rovněž vychází z poznání, že minulé procesy a vzorce nemusí obsahovat řešení současných a budoucích výzev. Nestačí tedy pouze učit se z minulosti; je nezbytné rozvíjet učení orientované na budoucnost. Podle tohoto přístupu zahrnuje proces učení vizi budoucnosti a morální imaginaci, tedy schopnost představit si nové možnosti, hodnotově je ukotvit a aktivně přispívat k jejich realizaci.

3.2 Hodnocení zkušenostního učení

Při začleňování zkušenostního učení do vzdělávacích formátů často vyvstává otázka, jak efektivně hodnotit výsledky tohoto typu výuky, neboť tradiční formy hodnocení nejsou plně kompatibilní s jeho principy. Hodnocení zkušenostního učení vyžaduje vícerozměrný přístup, který zohledňuje samotný proces učení i jeho výsledky.

K efektivním metodám hodnocení patří například:

- **Reflexivní deníky:** Studující v nich zaznamenávají své zkušenosti, výzvy a poznatky získané v průběhu praktických aktivit. Tento nástroj umožňuje sledovat proces osobního i profesního rozvoje.
- **Případové studie:** Poskytují prostor pro prokazování schopnosti aplikovat znalosti v reálných situacích a řešit komplexní problémy.
- **Portfolia:** Umožňují systematicky dokumentovat pokrok, osvojené dovednosti a dosažené výsledky.

- **Hodnocení založené na pozorování:** Pedagogové sledují zapojení studujících do reálných činností a poskytují přímou zpětnou vazbu o jejich výkonnosti a rozvoji dovedností.
- **Vzájemné hodnocení a sebehodnocení:** Podněcují studující ke kritické analýze vlastního pokroku a reflexi procesu učení z perspektivy jednotlivce i skupiny.

Tento typ hodnocení upřednostňuje proces a kvalitu zapojení před pouhým výsledkem a podporuje hlubší porozumění, sebereflexi a rozvoj kompetencí potřebných pro efektivní praxi v ekologickém zemědělství.

4. Přístup Nextfood

Přístup Nextfood představuje inovativní, na kompetencích založený vzdělávací model, jehož cílem je podporovat udržitelné zemědělství prostřednictvím zkušenostního učení, spolupráce více aktérů a kompetenčně orientovaného vzdělávání. Tento přístup je založen na akčně orientovaném modelu učení, který propojuje studující, zemědělce, výzkumníky a další relevantní aktéry s cílem společně řešit zásadní výzvy v oblasti agroekologie a produkce potravin.

Model kombinuje praktickou terénní práci, participativní výzkum a reflexivní učení, čímž podporuje hlubší porozumění komplexním systémům potravinářství a zemědělství. Jak je znázorněno na Obrázku 2, přístup Nextfood vytváří propojený vzdělávací rámec, který podporuje rozvoj odborných kompetencí, schopnost spolupráce a schopnost aktivně reagovat na reálné výzvy v praxi.

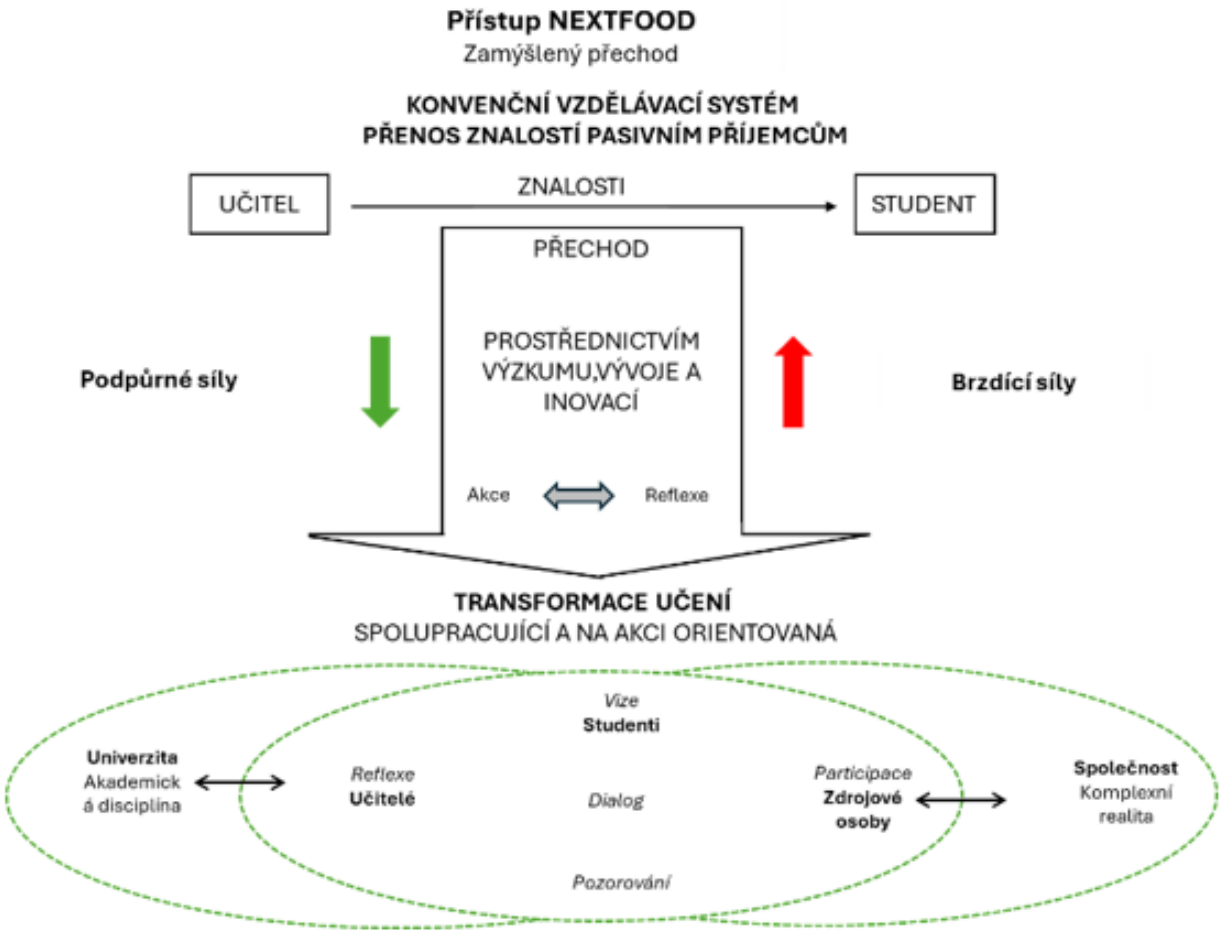

Obrázek 2. Přístup Nextfood: Přechod k transformačnímu a akčně orientovanému učení (Upraveno dle Lieblein et al., 2021).

Přístup Nextfood podporuje sdílený dialog mezi všemi zúčastněnými stranami, kde se mohou studující, pedagogové a další společenské subjekty setkávat a učit se jeden od druhého. Tento prostor pro dialog zahrnuje pět základních kompetencí: pozorování, reflexe, participace, dialog a vizionářské myšlení.

Akčně orientovaný proces učení, v jehož rámci pedagogové posilují studující, zainteresované aktéry a komunity, je založen na demokratických principech. Pedagogové seznamují studující s relevantními teoriemi a koncepty a rozvíjejí potřebné kompetence ve výuce. Ostatní kompetence jsou získávány prostřednictvím základních kompetencí uvedených v přístupu Nextfood výše:

- **Pozorování** je výchozím bodem pro učení o složitých situacích v terénu. Je subjektivní a vychází z aktuálního problému.
- **Reflexe,** jak uvádí Kolb, proměňuje zkušenost ve znalost. Zkoumá a analyzuje naše perspektivy, postoje, zkušenosti, činy a interakce. Reflexe je pozorováním vnitřního světa. Příklad:
    - Zamyslete se nad kurzem, který jste absolvovali, ale neodnesli jste si z něj mnoho poznatků – jaký byl důvod? Mohlo to být způsobeno nedostatečným zapojením, nejasným výkladem, nebo absencí propojení s reálným světem? Reflexe takových zkušeností může odhalit běžné překážky efektivního učení.
    - Naopak si vzpomeňte na kurz, ze kterého jste si odnesli mnoho cenných znalostí a dovedností – co jej činilo tak přínosným? Byla to snad interaktivní povaha výuky, nadšení vyučujícího, nebo relevantnost obsahu? Porozumění těmto faktorům umožňuje pedagogům identifikovat osvědčené vzdělávací postupy.
- **Participace** znamená zapojení do dění a aktivit s ostatními aktéry v systému. Umožňuje sdílení poznatků, společné hledání řešení a aktivní spoluvytváření změn.
- **Dialog** je prostředkem sdíleného myšlení a výměny perspektiv mezi různými účastníky. Podporuje vzájemné učení, rozšiřování porozumění a společné nacházení nových přístupů.
- **Vizionářské myšlení** rozvíjí schopnost představovat si žádoucí budoucnost, formulovat cíle a hledat inovativní způsoby, jak jich dosáhnout.

Tímto způsobem přístup Nextfood vytváří rámec, který propojuje teoretické poznatky s praktickou zkušeností, podporuje demokratické principy vzdělávání a posiluje roli všech aktérů v procesu učení.

Participace je transformační proces zaměřený na vytváření změn. Propojuje předchozí zkušenosti s kompetencemi potřebnými k řešení nových problémů. Poskytuje sdílenou zkušenost, která vytváří kontext pro diskuse ve výuce.

Dialog nám pomáhá vnímat povahu myšlení. Zvyšuje naši schopnost naslouchat a uvědomovat si, jak ostatní vyjadřují své myšlenky. Dialog poskytuje bezpečný prostor pro zkoumání a zpochybňování předpokladů, které stojí v pozadí našeho uvažování.

Vizionářské myšlení v tomto procesu zahrnuje vhled a představivost, propojuje získané hodnoty s pocitem smyslu a umožňuje vytvářet mentální obrazy žádoucí budoucnosti. Vychází z minulosti a směřuje k udržitelné budoucnosti. Umožňuje zkoumat a plně objevovat různé možné scénáře budoucnosti.

Během procesu učení pedagog usměrňuje všechny aktivity a rozvoj kompetencí, přičemž kombinuje základní pedagogické dovednosti s dalšími dovednostmi, které zohledňují samotný proces i sociální, kulturní a emocionální kontext ovlivňující učení. Učení by mělo být také orientováno na inovace a budoucnost.

5. Integrace zkušenostního učení do praxe

Při tvorbě vzdělávacích modulů a kurzů je nezbytné uplatňovat strukturovaný, na studujícího zaměřený přístup, který zajišťuje efektivní přenos znalostí a aktivní zapojení účastníků. Pro integraci zkušenostního učení do praxe by měli pedagogové vytvářet příležitosti k praktickému zapojení, reflexi a průběžnému zlepšování. Prvním krokem je definování jasných vzdělávacích cílů, které jsou v souladu s celkovými cíli kurzu a kompetencemi, jež mají studující získat.

Efektivní plánování je zásadní pro úspěšnou integraci zkušenostního učení do aktivit ekologického zemědělství. Pedagogové a lektoři by měli:

- ✓ **Definovat jasné vzdělávací cíle:** Stanovit konkrétní dovednosti a znalosti, které by si měli studující z aktivit odnést, a zajistit jejich provázanost s cíli kurzu.
- ✓ **Navrhnout praktické aktivity:** Vytvořit úkoly, které aktivně zapojují studující — například příprava půdy, plánování osevních postupů nebo výroba kompostu.
- ✓ **Strukturovat posloupnost učení:** Uspořádat aktivity logicky podle cyklu zkušenostního učení, od konkrétní zkušenosti přes reflexi až po experimentování.
- ✓ **Podporovat reflexi a zpětnou vazbu**: Začlenit strukturovanou reflexi prostřednictvím deníků, skupinových diskusí a mentorství, které pomáhají studujícím analyzovat jejich zkušenosti.
- ✓ **Začlenit strategie hodnocení:** Používat pozorování, sebehodnocení a projektové hodnocení k měření vzdělávacích výsledků a pokroku.
- ✓ **Poskytovat podporu a zdroje:** Nabízet vedení, výukové materiály a přístup ke zkušeným farmářům nebo agronomům, čímž se zvyšuje kvalita vzdělávací zkušenosti.

Část 2: VÝUKOVÉ METODY A TECHNIKY

Efektivní učení vyžaduje kombinaci metod a technik, které zohledňují různé styly učení a zvyšují uchování znalostí. Seznam deseti výukových metod a technik nabízí pedagogům a dospělým studentům nástroje pro zohlednění teorie procesu učení. Každá metoda zahrnuje název navrhované techniky, časovou náročnost, potřebné materiály a cíle. Popis také naznačuje, kde je vhodné daný výukový přístup použít.

6. Přemýšlení a sdílení v páru. Think-Pair-Share (TPS)

Časová náročnost:	Flexibilní, přibližně 30 min
Potřebné materiály:	Psací papír
Doporučené místo použití:	Učebna nebo online prostředí

Cíle:

- ✓ Podpořit vysokou míru zapojení studentů do výuky.
- ✓ Pomoci studujícím rozvíjet konceptuální porozumění danému tématu.
- ✓ Rozvíjet schopnost filtrovat informace a vyvozovat závěry.
- ✓ Rozvíjet schopnost studujících zohledňovat různé perspektivy na dané téma.

Popis metody

Metoda Think-Pair-Share je navržena tak, aby povzbudila dospělé studenty k přemýšlení o zadaném tématu, umožnila jim formulovat individuální myšlenky a tyto myšlenky sdílet s partnerem. Tato vzdělávací strategie podporuje aktivní účast ve výuce tím, že povzbuzuje vysokou míru zapojení studentů, namísto používání základní metody dotazování, při níž učitel položí otázku a jeden student odpoví.

Tato strategie poskytuje příležitost všem účastníkům sdílet své myšlenky alespoň s jedním dalším studentem, čímž se zvyšuje jejich pocit zapojení do výukového procesu. Metodu Think-Pair-Share lze také využít jako nástroj k hodnocení informací — když studenti diskutují o svých nápadech, pedagog může obcházet učebnu a naslouchat rozhovorům, na které následně může vhodně reagovat. V rámci této strategie mají studenti po zadání problému nejprve čas samostatně přemýšlet, poté pracují ve dvojicích na jeho řešení a následně své nápady sdílejí s celou třídou.

Postup krok za krokem

- ✓ **Krok 1:** Rozhodněte o tématu této lekce. Vysvětlete účastníkům strategii a její účel a poskytněte pokyny pro následné diskuse. Vysvětlete studujícím, že budou (1) samostatně přemýšlet o tématu nebo odpovídat na otázku, (2) spojí se s partnerem a prodiskutují téma či otázku a (3) podělí se o nápady se zbytkem třídy.
- ✓ **Krok 2:** Think – Pedagogové začínají položením konkrétní, náročné otázky k tématu, které budou účastníci diskutovat. Účastníci „přemýšlejí" o tom, co o tématu vědí nebo se naučili, po stanovenou dobu (obvykle 3–5 minut).
- ✓ **Krok 3:** Pair – Každý účastník by měl být spárován s jiným účastníkem. Pedagogové se mohou rozhodnout, zda dvojice přiřadí, nebo zda studujícím umožní zvolit si partnera. Studující sdílejí své myšlenky se svými partnery, diskutují o nápadech a kladou otázky k partnerovým myšlenkám k danému tématu (5–10 minut).
- ✓ **Krok 4:** Share – Umožněte každé dvojici zvolit, který partner představí jejich společné myšlenky, nápady a otázky zbytku skupiny. Po kolektivní fázi „share" můžete nechat dvojice znovu se sejít a prodiskutovat, jak se jejich uvažování případně změnilo díky prvku „share".

Grafické znázornění

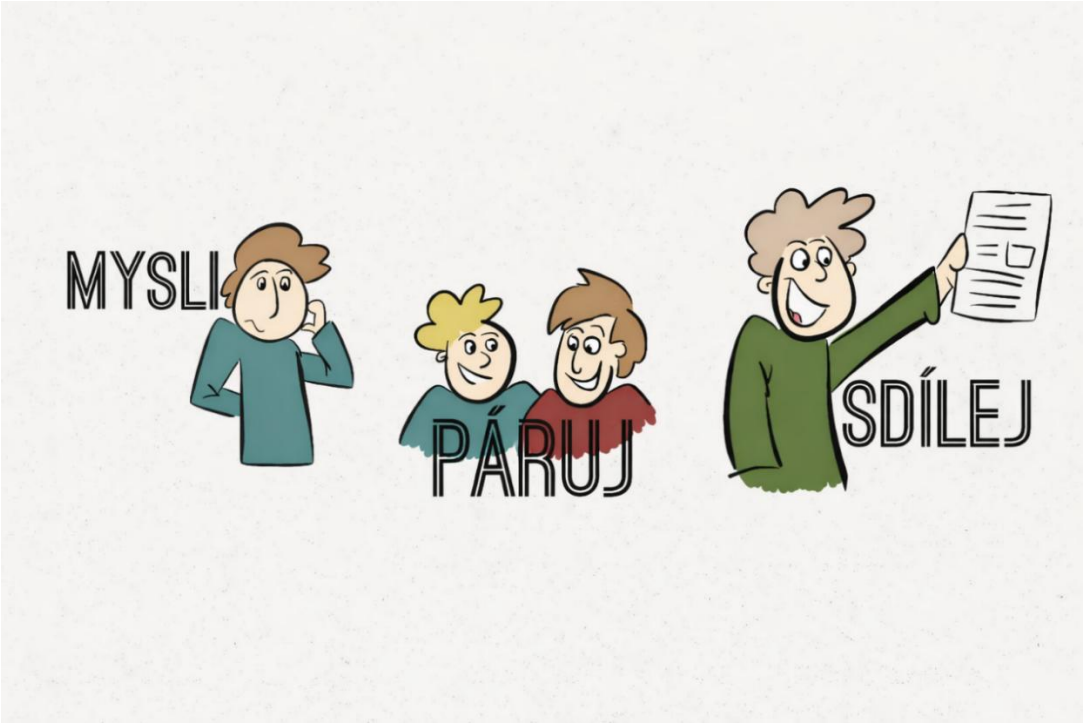

Obrázek 3. Strategie učení „Think-Pair-Share". Zdroj: www.readingrockets.org

Doporučená témata k použití:

- Techniky řízení pěstování plodin, regulace plevelů
- Etické aspekty používání GMO
- Dopad biotechnologií na výnosy plodin
- Možnosti ochrany rostlin v ekologickém zemědělství
- Změny v chovu hospodářských zvířat

Tipy/Triky:

- Tato metoda může být použita v různých každodenních výukových aktivitách, včetně opakování konceptů, diskusí nad otázkami, brainstormingových sezení, revize kvízů a rozvoje nových nápadů.
- Tato metoda je obzvláště účinná při podpoře kritického myšlení a spolupracujícího učení, které jsou klíčové v oblastech, jako je zemědělství, kde jsou řešení problémů a rozhodování zásadní.

7. Tvorba mapy cílů (Roadmap Creation)

Časová náročnost:	Flexibilní, přibližně 1 h 30 min – 3 h
Potřebné materiály:	Prezentanční kartičky různých velikostí a fixy
Doporučené místo použití:	Učebna, kruh židlí s dostatečným prostorem uprostřed

Cíle:

- ✓ Uvědomit si časový harmonogram, milníky a úkoly projektu
- ✓ Uvědomit si možné překážky.
- ✓ Vytvářet nápady, jak tyto možné překážky překonat.

Popis metody

Realizace velkého projektu představuje značnou výzvu. Je velmi přínosné promyslet si plánovaný proces předem, pokud je to alespoň částečně předvídatelné. Tato metoda vizualizuje proces z hlediska časového rámce, milníků a úkolů. Skupina účastníků (až 25 osob) na něm kolektivně pracuje tím, že postupně přidává prezentační kartičky na zem, kde se tvoří plán (roadmapa).

Moderátor vede účastníky k tomu, aby o procesu přemýšleli velmi strukturovaným způsobem: Jaký je cíl? Jaké jsou milníky? Jaké kroky jsou k těmto milníkům potřeba? Jaké překážky mohou nastat a jak by mohly být vyřešeny?

Postup krok za krokem

- ✓ **Krok 1:** Účastníci si sednou do kruhu židlí. Na podlaze jsou umístěny prezentační kartičky — jedna na jedné straně kruhu s nápisem „status quo = např. konvenční farma“ a druhá na protější straně s nápisem „cílový stav = např. ekologická farma“. Otázka „Jaké kroky musíme podniknout, abychom se dostali od současného stavu k cílovému stavu?“ je zapsána na flipchart nebo tabuli.
- ✓ **Krok 2:** Pedagog funguje jako moderátor, zapisuje návrhy na kartičky a pokládá je na podlahu. Během jednotlivých fází může kdokoli s nápadem zvednout ruku a přispět.

Toto cvičení lze rozdělit do čtyř kol:

- ✓ **První kolo:** Určení milníků *(větší kartičky)*
- ✓ **Druhé kolo**: Určení úkolů potřebných k dosažení jednotlivých milníků *(menší kartičky, např. modré)*

- ✓ **Třetí kolo:** Určení možných překážek *(menší kartičky, např. červené)*
- ✓ **Čtvrté kolo:** Shromažďování nápadů na možná řešení *(menší kartičky, např. zelené)*

Grafické znázornění

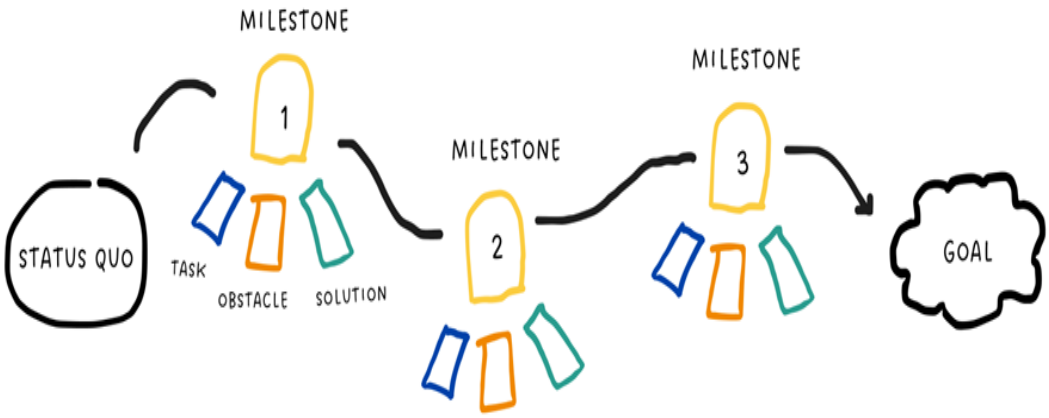

Obrázek 4. Metoda tvorby roadmapy. Zdroj: vlastní zpracování autora.

Tipy/Triky:

- Zapište čtyři kola (milníky, potřebné úkoly, možné překážky a možná řešení) na flipchart, aby studenti měli jasnou představu o celém procesu.
- Nechte účastníkům minutu na přemýšlení v každém kole, než otevřete prostor pro jejich příspěvky.
- Pro určení milníků je potřeba mít určité teoretické znalosti o daném tématu.
- Cvičení bude snazší a rychlejší, pokud pedagog předem připraví například kartičky s milníky a se studenty bude pracovat pouze na kolech 2–4.
- Pro zkrácení cvičení omezte počet kartiček v každém kole – proces obvykle není nutné zpracovávat do úplného detailu.

8. Metoda skládačky (Jigsaw Method)

Časová náročnost:	Minimálně jedna hodina
Potřebné materiály:	Počítače, internet, knihy, výzkumné články apod
Doporučené místo použití:	Učebna

Cíle:

- ✓ Podporovat spolupráci a týmovou práci mezi studujícími.
- ✓ Podporovat kreativitu, rozvíjet kritické myšlení a zapojit všechny studující do vzdělávacího procesu.
- ✓ Vysvětlovat si vzájemně koncepty a prohloubit porozumění danému tématu.

Popis metody

Metoda skládačky (Jigsaw) je kooperativní výuková technika, ve které jsou studující vzájemně závislí na spolupráci s cílem dosáhnout společného výsledku. Základní princip této metody spočívá v tom, že studenti pracují v malých, vzájemně propojených skupinách, přičemž jednotlivci nesou odpovědnost za to, aby se stali „odborníky" na jeden aspekt daného tématu, který následně vysvětlí svým spolužákům a přispějí tak k dosažení společného cíle celé skupiny. Studující jsou rozděleni do malých skupin, přičemž každá skupina má za úkol získat odborné znalosti o jiné části stejného tématu. Výsledkem je, že každý student získá hlubší porozumění různým aspektům dané problematiky.

Kooperativní učení, jako je metoda skládačky, má pozitivní vliv na výsledky studentů, zlepšuje jejich postoj k danému předmětu a posiluje mezilidské vztahy ve srovnání s tradičními konkurenčními nebo individualistickými přístupy k výuce. Dva klíčové prvky metody skládačky jsou skupinové cíle a individuální odpovědnost.

Postup krok za krokem

Metoda Jigsaw je známá svou jednoduchostí a snadnou realizací. Kroky metody:

- ✓ **Krok 1:** Popis – Představte účastníkům metodu jigsaw, vysvětlete, proč ji používáte (zlepšuje učení), a uznejte, že účast může být mimo jejich komfortní zónu.
- ✓ **Krok 2:** Tvorba studijních skupin Jigsaw. Rozdělte třídu na menší skupiny po 5–6 studujících. Skupiny by měly být různorodé z hlediska pohlaví, schopností, zázemí a dalších relevantních faktorů.

- ✓ **Krok 3:** Přidělení obsahu – Každá skupina Jigsaw obdrží téma rozdělené na podtémata či menší, zvládnutelné části. Počet podtémat by měl odpovídat počtu členů skupiny. Každému členovi lze přiřadit jedno podtéma. V této fázi může skupina určit vedoucího kvůli zajištění organizace.
- ✓ **Krok 4:** Tvorba „expertních skupin“ – Studující z jednotlivých skupin Jigsaw, kterým byla přidělena stejná část — podtéma obsahu — se sejdou, aby si svou specifickou část osvojili do hloubky. Říká se jim expertní skupina. Expertní skupina dočasně spolupracuje na detailním prozkoumání svého podtématu, shromažďuje informace, shrnuje klíčové body a brainstormuje za účelem dosažení důkladného porozumění. Mohou využít učebnice, on-line zdroje či jakékoli relevantní materiály.
- ✓ **Krok 5:** Návrat do skupin Jigsaw – Po setkání expertních skupin se studující vrátí do svých původních skupin Jigsaw tak, aby v každé skupině byl alespoň jeden „expert“ na každou část či podtéma obsahu.
- ✓ **Krok 6:** Vyučování a sdílení – V této fázi přebírá každý studující roli učitele ve své skupině. Jeho úkolem je naučit ostatní členy skupiny svou přidělenou část obsahu. Tato fáze zahrnuje vysvětlování, diskusi, zodpovídání otázek a zajištění, aby všichni ve skupině látku pochopili.
- ✓ **Krok 7:** Hodnocení a evaluace – Pro ověření, jak dobře studující obsah chápou a pamatují si jej, mohou psát kvízy, účastnit se diskusí nebo plnit skupinové aktivity.
- ✓ **Krok 8:** Diskuse celé třídy – Na závěr metody Jigsaw se může třída sejít k plenární diskusi. Během ní mohou sdílet, co se naučili, a reflektovat význam týmové práce a spolupráce.

Zdroj: https://www.e-student.org/jigsaw-learning-method/

Doporučená témata k použití

Zde jsou praktické modely v ekologickém zemědělství:

Hlavní téma:

- Cykly ekologické produkce plodin (zvolte konkrétní plodinu)

Podtémata:

- Příprava půdy, požadavky plodin
- Výživa plodin, zakládání porostů

- Výběr odrůd, specifické potřeby
- Ochrana proti plevelům, škůdcům a chorobám
- Sklizeň, posklizňové ošetření, skladování
- Marketing a ekonomické aspekty

Grafické znázornění

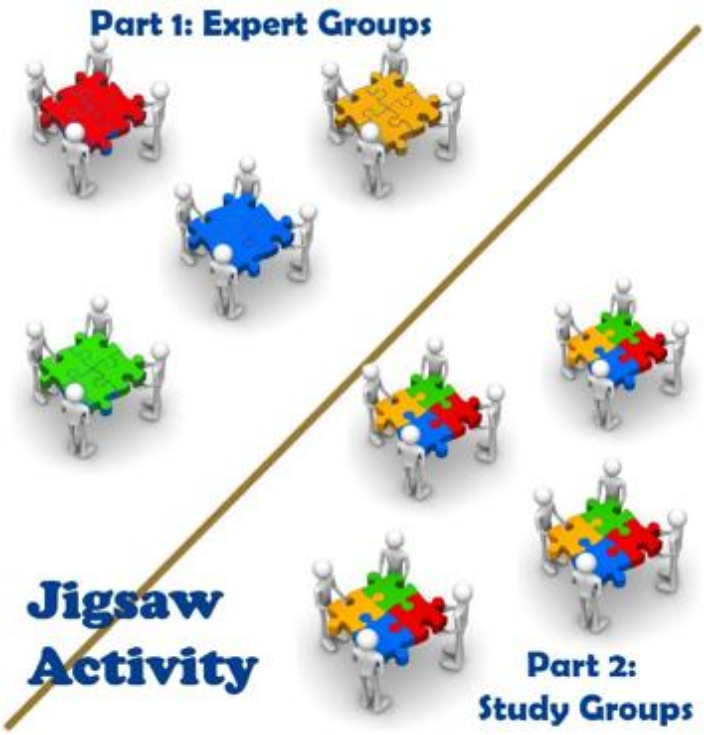

Obrázek 5. Jigsaw Active Learning: Expertní skupiny a studijní skupiny. Zdroj: Tomaswick, L. (2017).

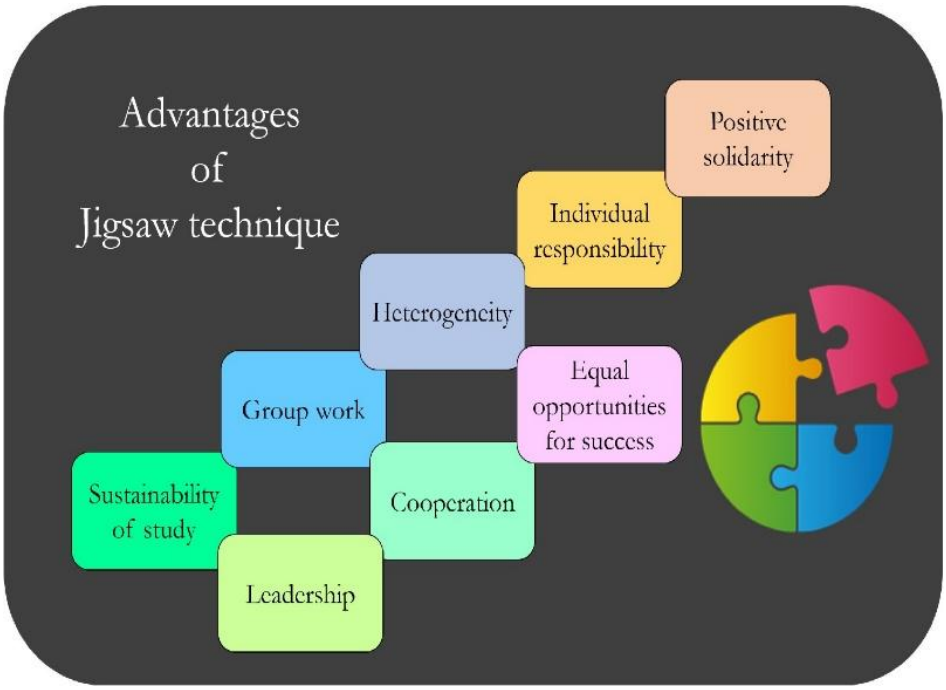

Obrázek 6. Výhody techniky skládačky ve třídě. Zdroj: Eachempati a kol., (2017).

Tipy/Triky:

- Časté obtíže spojené s metodou Jigsaw zahrnují interakci mezi spolužáky, řízení času a individuální neochotu zapojit se. Interakce mezi spolužáky ve skupinách může být náročná. K řešení tohoto problému lze stanovit jasná skupinová pravidla, přidělovat členům skupiny rotující role a podporovat seberegulaci, která jim umožní samostatně řídit interakce a řešit konflikty.
- Řízení času – pro efektivní využití dostupného času je zásadní zajistit, aby členové skupiny jasně rozuměli svým rolím a povinnostem prostřednictvím srozumitelných pokynů. Pomoci může využití časově úsporných, strukturovaných aktivit, jako jsou časově vymezené diskuse, debaty nebo stručné prezentace, které udržují proces učení v rámci stanoveného času.
- Individuální neochota – někteří účastníci mohou projevit nechuť zapojit se, což často pramení z neznalosti nebo nepohodlí s metodou Jigsaw. V takových případech je klíčové jasně vysvětlit princip metody a zdůraznit její přínosy pro zlepšení výsledků učení a rozvoj spolupráce. Aby se účastníci do procesu lépe zapojili, může být užitečné začít s jednoduššími Jigsaw aktivitami a teprve poté přejít ke složitějším tématům.

Dodatečné zdroje

https://www.jigsaw.org/
http://serc.carleton.edu/sp/library/jigsaws/activities.html
http://sciencecases.lib.buffalo.edu/cs/collection/
https://www.cultofpedagogy.com/jigsaw-teaching-strategy/
http://www.kent.edu/ctl/educational-resources/active-learning-jigsaw/
http://teachertrainingasia.com/teaching-blog/

9. Generování konsenzu (Generating Consent)

Časová náročnost: 30 min

Potřebné materiály:

Doporučené místo použití: Vhodné všude

Cíle:

- ✓ Seznámení s pojmem „souhlas“ vs. „konsensus“
- ✓ Naučit se moderovat souhlas, abyste mohli rychleji činit dobrá rozhodnutí
- ✓ Hledání řešení složitých otázek

Popis metody

Existuje rozdíl mezi „konsensem“ a „konsentem“. "konsensuální" znamená založený na dohodě, shodě nebo souhlasu, a to nejčastěji dobrovolném a vzájemném. Označuje situace, kde dochází k jednotě názorů a postojů skrze diskuzi a kompromisy. Konsent znamená svolení, i když to třeba není první volba. Tím, že zohledňuje toleranční hranici lidí, konsent činí rozhodování jednodušším a rychlejším, protože rozhodnutí nemusí být dokonalá.

Moderování konsentu může být zlomovým momentem při práci v týmu. Může také sloužit jako prostředek k řešení konfliktů týkajících se sporných otázek. Vyžaduje pozorné naslouchání každé pozici, zejména silným obavám, a poté formulování návrhu, jak společně postupovat dál. Ve vzdělávání v oblasti ekologického zemědělství doporučujeme tuto metodu použít například k nalezení konsentu ohledně stanovisek k kontroverzním otázkám, jako jsou záležitosti zemědělské politiky.

Postup krok za krokem

- ✓ **Krok 1:** Téma je představeno ve formě kontroverzního výroku.
- ✓ **Krok 2:** Moderátor se skupiny ptá: „Co si o tom myslíte?“ Ideálně by měly být vyslechnuty všechny pozice a zásadní argumenty k dané otázce. Pokud je tato metoda použita u větší skupiny, mělo by alespoň osm řečníků s ideálně různými perspektivami dostat příležitost rozvinout své názory. Moderátor zaznamená nejdůležitější body na tabuli, aby si je všichni pamatovali.

- ✓ **Krok 3:** Moderátor pokládá skupině otázku: „Poté, co jste vše slyšeli, kdo může navrhnout, jak tento výrok změnit?“ Nově navržené znění výroku je zaznamenáno doslova tak, aby ho všichni viděli.
- ✓ **Krok 4:** Moderátor pokládá otázku: „Existují nějaké dostatečně závažné námitky nebo obavy ohledně tohoto návrhu? Pokud ano, vysvětlete a navrhněte úpravu.“ Upravená verze je znovu zapsána.
- ✓ **Krok 5:** Tento proces vznesení námitek a úprav výroku pokračuje, dokud ve skupině nezůstanou žádné závažné námitky či obavy. Navržený výrok byl přijat konsentem.

Doporučená témata k použití

Poměrně extrémní stanoviska, která může skupina kontroverzně prodiskutovat a formulovat k nim společné stanovisko, například:

- „Naše země musí do roku 2050 usilovat o 100% ekologické zemědělství.“
- „Syntetické pesticidy by měly být zcela zakázány.“

Tipy/Triky

- ➢ Je zásadní, aby se diskuse neodchýlila od strukturované skupinové diskuse k hádce mezi dvěma či více účastníky. To je úkolem moderátora. Musí zajistit, aby každý řečník oslovoval přímo moderátora, pozorně naslouchal a zaznamenal každý důležitý bod.

Dodatečné zdroje

Dělejte dobrá rozhodnutí rychleji: přejděte od konsenzu ke konsentu | Gustavo Razzetti (fearlessculture.design).

10. Tichá procházka (Silent Walk)

Časová náročnost:	Flexibilní, 1–1,5 hodiny
Potřebné materiály:	Volitelné: papíry, barevné pastelky a fixy, flipchart
Doporučené místo použití:	Farma / venkovní prostředí

Cíle:

- ✓ Prozkoumat ducha místa (*genius loci*).
- ✓ Otevřít a zpřístupnit smysly přírodě.
- ✓ Podpořit formulaci individuálních otázek a kritické myšlení.
- ✓ Podnítit osobní propojení s prostředím a zvýšit povědomí o přírodních i umělých prvcích.
- ✓ Podpořit všímavost a uvědomění přítomného okamžiku, aby účastníci mohli plně prožít své okolí.

Popis metody

Cílem tiché procházky je pomoci účastníkům stát se vnímavějšími ke svému okolí. Během procházky by měl každý účastník pozorovat přírodní i umělé prvky na farmě a všímat si přirozených procesů. Vedoucí nebo průvodce určuje směr cesty, aniž by upozorňoval na konkrétní věci, což umožňuje každému účastníkovi samostatně objevovat souvislosti mezi přírodními a umělými prvky.

Postup krok za krokem

- ✓ **Krok 1:** Individuální tichý průzkum – Každý účastník zkoumá farmu samostatně po dobu přibližně půl hodiny v naprostém tichu. Během této doby by se měli zaměřit na pozorování svého okolí, aniž by mluvili s ostatními, upozorňovali na konkrétní prvky nebo se rozptylovali nepodstatnými tématy. Jsou povzbuzováni k tomu, aby si všímali přírodních i umělých prvků farmy a dělali si mentální poznámky k případným otázkám nebo komentářům pro následnou diskusi.
- ✓ **Krok 2:** Shromáždění a reflexe – Po krátkém odpočinku se všichni účastníci vracejí na výchozí místo. Nyní mají příležitost sdílet své postřehy a klást otázky farmáři. Účastníci se mohou ptát například na účel určitých prvků na farmě, jako je rybník – zda slouží ekonomickým účelům nebo pouze k rekreaci, proč určité plodiny,

například proso, ještě nebyly sklizeny, nebo jaké důvody vedly farmáře k výběru konkrétních plodin, například určité odrůdy dýně.

- ✓ **Krok 3:** Skupinová diskuse – Po návratu do skupiny následuje diskuse o zážitcích z tiché procházky. Účastníci mohou sdílet své dojmy z individuálního a tichého zkoumání farmy i to, jaké bylo pozorovat bez možnosti okamžitě pokládat otázky. Mohou diskutovat o tom, co pro ně bylo přínosné nebo podnětné, ale i o tom, co považovali za náročné či frustrující.
- ✓ **Krok 4:** Kreativní vyjádření – Každý účastník je vyzván, aby na papír nakreslil to, co ho při tiché procházce nejvíce zaujalo. Může jít o konkrétní prvek farmy, například květinu, určitý pocit nebo zapamatovatelnou scénu, jako jsou barvy spadaného listí na podzim. Mohou také zachytit umělé struktury, se kterými se setkali, jako stodolu nebo most. Po dokončení kreseb se skupina znovu sejde, aby své práce sdílela a diskutovala o nich.

Tipy/Triky

- ➢ Čas potřebný na tichou procházku závisí především na velikosti oblasti, kterou je třeba prozkoumat, a na typu a počtu otázek, které mohou účastníci mít. Pokud plánujete po tiché procházce pokračovat v dalších aktivitách, můžete otázky, které se týkají širších témat, jako je osevní postup nebo způsoby pastvy na farmě, odložit na později. Není nutné, aby farmář okamžitě vše vysvětloval. Všechny otázky lze také zaznamenat na flipchart, aby bylo zajištěno, že na konci školení budou zodpovězeny všechny dotazy.

Dodatečné zdroje

Tichá procházka je založena na metodě Ruskin Mill College (https://rmt.org/).

Grafické znázornění

Obrázek 7. Farmář odpovídá na otázky účastníků. Autor: Apolka Ujj.

11. Vytvoření vizualizace (Visualization Creation)

Časová náročnost:	1 h 30 min
Potřebné materiály:	Papír (např. flipchart), fixy, prezentační kartičky, stoly
Doporučené místo použití:	Učebna

Cíle:

- ✓ Hlubší porozumění teoretickému vstupu.
- ✓ Porozumění vzájemným souvislostem.
- ✓ Zapamatování složitých informací.

Popis metody

Je to skvělý způsob, jak podpořit hlubší porozumění a zapamatování složitých informací. Teoretický vstup může být prezentován několika způsoby, např. pomocí krátkých textů, krátké přednášky nebo samostatného výzkumu. Účastníci dostanou svůj úkol – vizualizovat prezentované poznatky – předem, což jim umožňuje dělat si individuální poznámky. Poté začíná skupinová práce a vizualizace jsou zakreslovány na flipcharty. Nakonec by měly být prezentovány, porovnány a prodiskutovány alespoň dva až tři výsledky.

Postup krok za krokem

- ✓ **Krok 1:** Vstupní fáze – Prezentace informací, např. pomocí krátkých textů, přednášky nebo samostatného výzkumu (v závislosti na tématu, přibližně 30 minut).
- ✓ **Krok 2:** Fáze vizualizace:
  - Velikost skupiny: 2–5 studentů na skupinu (přibližně 5 minut)
  - Úkol: „Vytvořte vizualizaci dříve získaných znalostí."
  - Skupinová práce (přibližně 20–30 minut)
- ✓ **Krok 3:** Prezentační fáze – Krátká prezentace 2–3 výsledků, porovnání, otázky a diskuse (20–30 minut).

Doporučená témata k použití

Vhodné pro většinu teoretických vstupů, procesů nebo modelů, např.:

- Proces konverze
- Modely komunikační teorie
- Dopady zavádění pestřejších osevních postupů

- Vliv a účinky změny klimatu na zemědělství a ekologické zemědělství a možná adaptační opatření na změnu klimatu v ekologickém zemědělství

Grafické znázornění

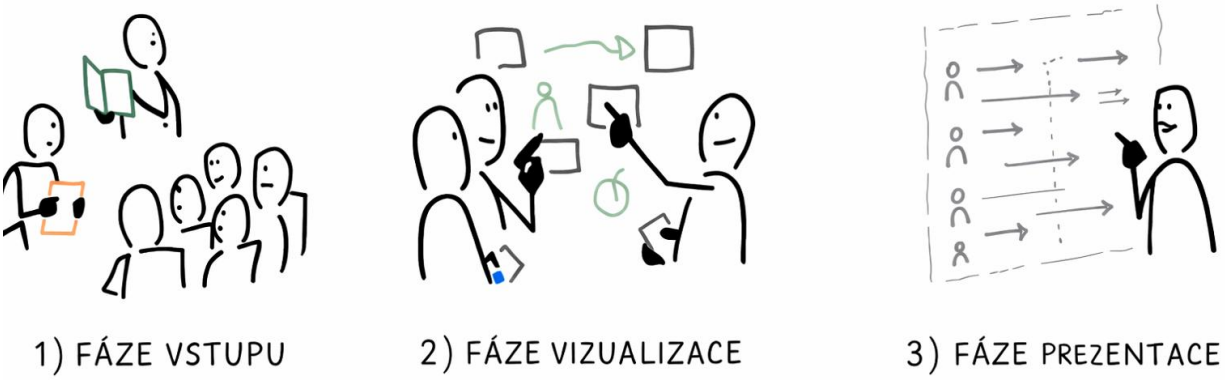

Obrázek 8. Proces tvorby vizualizace: od vstupu k prezentaci. Zdroj: vlastní zpracování autorů.

Tipy/Triky

- Pokud jsou informace předávány formou přednášky, zajistěte, aby měli studenti během fáze vizualizace přístup k prezentaci.

Dodatečné zdroje

Pomocí aplikací, jako je PowerPoint nebo canva.com, mohou studenti také připravit digitální vizualizaci.

12. Prodejní prezentace s metodou FAB (Sales Pitch with FAB)

Časová náročnost:	Vysvětlení cvičení: 5 min Aktivita: 15 minut Skupinová zpětná vazba: 10 min
Potřebné materiály:	Dvě hlavní možnosti: • Sada karet se jmény předmětů napsanými na nich. (Pokud jsou zalaminovány, lze je v budoucnu znovu používat). • Sada skutečných předmětů. Předměty (ať už reprezentované kartami, nebo skutečné) mohou být běžné věci, jako například sešívačka, mobilní telefon, pero, hodinky, fotorámeček, otvírák na konzervy, termoska nebo stativ ke kameře. Tyto dvě metody lze také kombinovat vytvořením karet pro předměty, které je obtížné přinést na školení, ale přesto by mohly být zajímavé pro toto cvičení.
Doporučené místo použití:	Učebna

Cíle:

- ✓ Poskytnout 30sekundový prodejní pitch pomocí metody FAB pro daný produkt.
- ✓ Pomoci studujícím pochopit přínosy a výhody vlastností produktu.

Popis metody

Tato metoda poskytuje příležitost procvičit si prezentaci krátkého prodejního pitchu. Struktura prezentace je založena na metodě FAB, která znamená Features (vlastnosti), Advantages (výhody) a Benefits (přínosy). Pomáhá pochopit význam zdůraznění výhod a přínosů oproti pouhým vlastnostem produktu (protože většina lidí má tendenci soustředit se primárně na vlastnosti). Metoda FAB efektivně komunikuje jedinečnou hodnotu ekologických zemědělských produktů tím, že propojuje jejich vlastnosti s konkrétními přínosy, které rezonují s hodnotami a preferencemi zákazníků. Ať už jde o osobní prodejní situaci,

marketingové materiály nebo online platformy, tento přístup může pomoci podpořit prodej a budovat dlouhodobou loajalitu zákazníků.

Postup krok za krokem

- ✓ **Krok 1:** Položte balíček karet nebo předměty doprostřed stolu a nechte všechny účastníky posadit se kolem.
- ✓ **Krok 2:** Požádejte každého účastníka, aby si vybral jeden předmět a představil 30sekundový prodejní pitch. Tento pitch by měl být založen na metodě FAB, a tedy obsahovat vlastnosti, výhody a přínosy produktu.
- ✓ **Krok 3:** Požádejte dobrovolníka, aby začal s prezentací.
- ✓ **Krok 4:** Po každém pitchi požádejte ostatní účastníky o zpětnou vazbu.
- ✓ **Krok 5:** Pokračujte, dokud každý účastník neprezentuje svůj pitch.
- ✓ **Krok 6:** Volitelně, pokud je ještě čas, mohou účastníci projít druhým kolem prodejních pitchů.

Následuje diskuse:

I. Která část metody FAB byla klíčová pro přesvědčivost prodejního pitchu? (Očekává se „výhody“)
II. Co se stane, pokud je produkt popsán pouze na základě svých vlastností?
III. Co se stane, pokud je produkt prezentován tím, co nedělá, místo toho, co dělá?
IV. Kde jinde lze metodu FAB využít kromě přímého prodejního pitchu? (Očekává se „při přesvědčování druhých o nápadu“)

Tipy/Triky

Předměty (ať už reprezentované kartami, nebo skutečné) mohou být běžné věci, jako např. sešívačka, mobilní telefon, pero, hodinky, fotorámeček, otvírák na konzervy, termoska nebo stativ na kameru.

Ideální je, aby každý účastník pracoval s novým předmětem, proto se ujistěte, že jich je dostatek před začátkem druhého kola.

Doporučuje se volit předměty, které souvisí s prostředím studentů (např. konkrétní ekologický produkt).

Doporučená témata k použití

Použitelné pro marketing.

Grafické znázornění

Obrázek 9. Jak vytvořit prodejní prezentaci. Zdroj: www.slidemodel.com

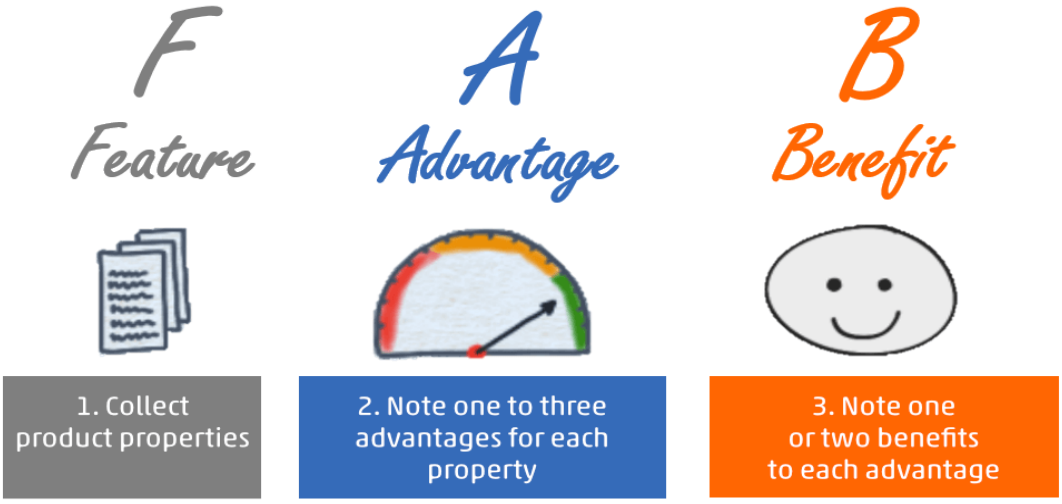

Obrázek 10. Vlastnost–výhoda–přínos: model FAB. Zdroj: (Preuß, 2019).

Dodatečné zdroje

https://blog.hubspot.com/sales/sales-pitch-examples

https://www.launchnotes.com/glossary/features-advantages-and-benefits-analysis-fab-analysis-in-product-management-and-operations

13. Kruhová diskuze (Fishbowl)

Časová náročnost:	60 min
Potřebné materiály:	Kruh židlí • 3–6 židlí ve vnitřním kruhu • Klíčové otázky pro moderování
Doporučené místo použití:	Posluchárna, seminární místnost nebo otevřený prostor v areálu školy

Cíle:

- ✓ Diskutovat a debatovat o výhodách a nevýhodách konverze na ekologické zemědělství.
- ✓ Vytvořit si vlastní názor na konverzi na ekologické zemědělství.
- ✓ Změnit perspektivu.

Popis metody

Metoda sociokracie „FISHBOWL“ může být využita k organizaci konstruktivních diskusí a debat na dané téma. Tato technika pomáhá řídit debatu a udržet ji pod kontrolou i v případě, že se účastní velký počet lidí. V rámci této metody v daném okamžiku diskutuje pouze menší skupina účastníků, zatímco zbytek skupiny naslouchá a zapisuje si různé prezentované názory. Pomocí opakovaného procesu mají účastníci více příležitostí naslouchat i aktivně diskutovat o tématu. Fishbowl technika je ideální pro různé situace, kdy je nezbytná diskuse s mnoha perspektivami. Je také osvědčeným nástrojem pro školicí kurzy a zapojení studentů do diskusí o konkrétním tématu.

Velkou výhodou metody Fishbowl je, že zmírňuje rozdíl mezi řečníky a publikem, a přitom umožňuje velkému počtu lidí vyjádřit své názory. Je vhodná zejména pro velké skupiny (max. 50 osob).

Postup krok za krokem

Příprava místnosti: Židle jsou uspořádány do kruhu pro účastníky a publikum, uvnitř je vytvořen vnitřní kruh o 3–6 židlích (jeden moderátor, 2–4 účastníci nebo vedoucí diskuse a jedna volná židle).

- ✓ **Krok 1:** Moderátor nejprve vysvětlí otázku nebo téma, např. diskusi o výhodách (příležitostech) a nevýhodách (překážkách) přechodu na ekologické zemědělství.

- ✓ **Krok 2:** Poté moderátor vysvětlí pravidla diskuse (vnější kruh pouze poslouchá, zatímco vnitřní kruh debatuje) a pozve několik (2–4) studentů, aby se připojili do vnitřního kruhu. Moderátor může také účastníky vybrat záměrně. Ideální je, aby tito účastníci dobře znali téma a uměli své myšlenky jasně formulovat — tím se debata dobře zahájí a nastaví vysoká úroveň diskuse.
- ✓ **Krok 3:** Debata ve vnitřním kruhu začíná. Účastníci ve vnějším kruhu poslouchají, dělají si poznámky a nezasahují do diskuse v centru. Pokud je ve středu volná židle, kdokoli z vnějšího kruhu se může kdykoli připojit.
- ✓ **Krok 4:** Pokud některý účastník ve vnitřním kruhu už nemá další argumenty, opouští vnitřní kruh a přesouvá se zpět do vnějšího. Jeho místo může zaujmout kdokoli z posluchačů. Ve vnitřním kruhu by měli být vždy alespoň dva účastníci.
- ✓ **Krok 5:** Po 60 minutách moderátor debatu uzavírá shrnutím klíčových bodů diskuse a poděkováním všem účastníkům a posluchačům za zajímavý průběh debaty.

Fishbowl technika nemusí mít moderátora, ale jeho přítomnost je doporučená. Moderátor sedí ve vnitřním kruhu, ale aktivně se debaty neúčastní. Jeho úlohou je zajišťovat hladký průběh diskuse a poskytovat vedení v případě potřeby. Dohlíží na to, aby hovořili pouze účastníci ve vnitřním kruhu, zatímco vnější kruh poslouchá. Pokud účastníci odbočí od tématu, moderátor je vrátí zpět k hlavní otázce.

Doporučená témata k použití

Modul 1: Konverze na ekologické zemědělství v teorii a praxi

Tato metoda může být použita i v dalších modulech (např. Modul 4: Komunikace a spolupráce ekologických zemědělců nebo Modul 5: Udržitelnost navzdory rizikům a změně klimatu). V těchto případech je třeba klíčovou otázku přizpůsobit tématu modulu. Například pro Modul 5 se může Fishbowl zaměřit na výhody a nevýhody ekologického zemědělství ve srovnání s jinými alternativami (např. permakultura, regenerativní zemědělství apod.).

Tipy/Triky

- ➢ Moderátor by měl ideálně povzbudit co nejvíce studentů, aby se zapojili do diskuse ve Fishbowlu. Zároveň připomíná vnějšímu kruhu, že mají pouze poslouchat, a v případě potřeby zastavit paralelní diskuse mimo Fishbowl.V závislosti na velikosti skupiny a akustice místnosti může být užitečné použít mikrofony.

Existují dva hlavní režimy:

I. **Otevřený Fishbowl:** V tomto režimu je ve středu ponechána jedna prázdná židle. Kdykoli během diskuse se může člen publika připojit do vnitřního kruhu. Když někdo nový vstoupí, musí jeden z aktuálních účastníků dobrovolně odejít. Diskuse pokračuje, jak se účastníci střídají.

II. **Uzavřený Fishbowl:** V tomto režimu jsou všechny židle obsazené. Účastníci debatují až do vypršení stanoveného času. Poté všichni z vnitřního kruhu přejdou do vnějšího a do středu vstoupí nová skupina z publika. Diskuse pokračuje, dokud se nevystřídá většina nebo všichni účastníci.

Grafické znázornění

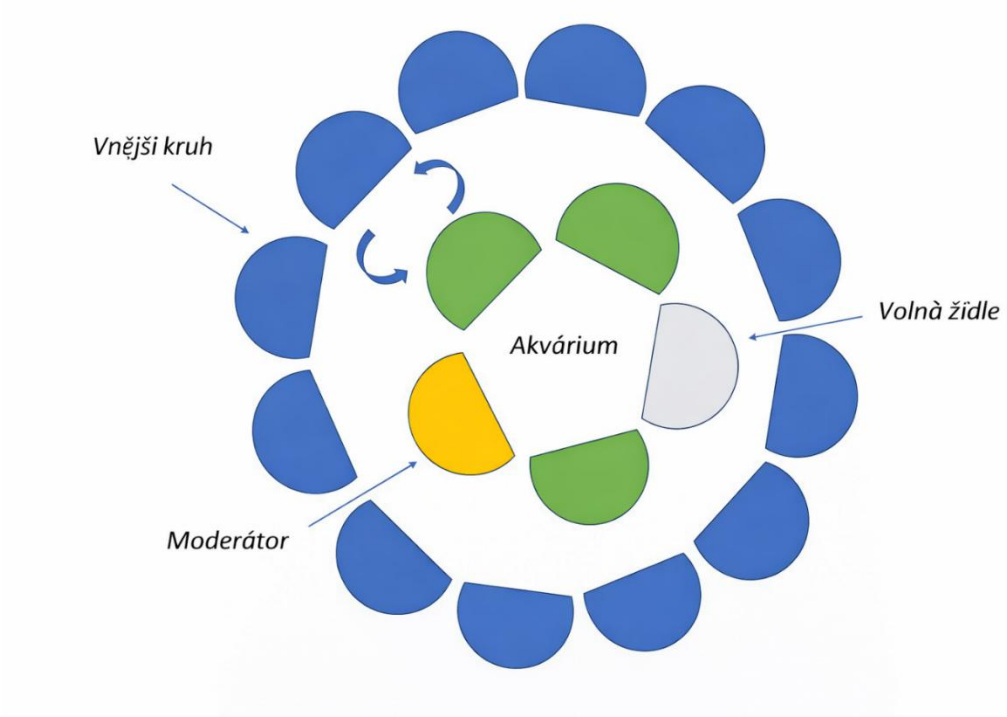

Obrázek 11. Ilustrace metody Fishbowl. (upraveno podle Adelman, 1993).

Další zdroje/odkazy

https://www.skillsconverged.com/blogs/free-training-materials/fishbowl-conversation-technique
https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/methods/fishbowl-technique
https://projekte-leicht-gemacht.de/blog/softskills/kommunikation/fishbowl-methode/
https://www.youtube.com/watch?v=JVCFGLVZA3w

14. Názorový barometr (Opinion Barometer)

Časová náročnost:	30–45 min
Potřebné materiály:	• Dva listy papíru (formát A4) • List 1 s nápisem „Plně souhlasím“ • List 2 s nápisem „Nesouhlasím“ • Předem připravený seznam otázek pro pedagoga
Doporučené místo použití:	Seminární místnost / učebna nebo otevřený prostor v areálu školy

Cíle:

- ✓ Dynamicky vstoupit do nového tématu
- ✓ Seznámit se s rozmanitostí názorů ve skupině
- ✓ Podnítit vytváření vlastního názoru
- ✓ Pro pedagogy: Získat rychlý přehled o úrovni znalostí studujících

Popis metody

Názorový barometr je sociometrická metoda používaná k demonstraci a vizualizaci rozmanitosti názorů ve skupině účastníků na určité téma. Účastníci se rozhodnou, kde na škále od „Plně souhlasím“po „Nesouhlasím“ stojí, na základě svých postojů k položené otázce. Pedagog může některé účastníky požádat, aby své rozhodnutí vysvětlili a tím podnítil hlubší zamyšlení nad tématem. Je velmi důležité zdržet se diskusí nebo hodnocení individuálních názorů či pozic ve skupině.

Postup krok za krokem

Příprava: Pedagog umístí dva papíry s nápisy „Plně souhlasím“ a „Nesouhlasím“ na dvě protilehlé strany místnosti.

- ✓ **Krok 1:** Pedagog vysvětlí postup metody.
- ✓ **Krok 2:** Položí první otázku. Účastníci mají chvíli na to, aby se umístili mezi dva póly škály.
- ✓ **Krok 3:** Poté, co každý najde svou pozici, pedagog požádá tři nebo více účastníků, aby vysvětlili, proč zaujali danou pozici a podělili se o svůj názor. Ideálně by měli být

osloveni alespoň ti, kteří stojí na krajních pozicích, a také jeden účastník z „průměrné“ pozice.

Doporučená témata k použití

Modul 5: Dosažení udržitelnosti navzdory rizikům a změně klimatu

Metodu lze využít i v jiných modulech (např. Modul 4 nebo Modul 1). V takovém případě lze vzorové otázky upravit podle tématu modulu nebo je společně se studenty dále rozpracovat.

Příklady otázek pro Modul 5:

- Vzhledem k malému rozsahu své činnosti ekologické zemědělství nedokáže významně přispět k zajištění výživy světa. *(Po zaujmutí pozic se pedagog ptá proč.)*
- Ekologické zemědělství je jediným rozumným řešením v boji proti změně klimatu. *(Po zaujmutí pozic se pedagog ptá, jak ekologické zemědělství pomáhá reagovat na klimatické změny.)*
- Ekologické farmy pomáhají chránit ekosystémy. *(Po zaujmutí pozic se pedagog ptá, jaký konkrétní vliv má ekologické zemědělství na životní prostředí – vodu, půdu, biodiverzitu...)*
- Konverze na ekologické zemědělství je spojena s vysokými náklady a osobními zdroji. *(Po zaujmutí pozic se pedagog ptá proč.)*
- Konverze na ekologické zemědělství by měla být více podporována státem a EU. *(Po zaujmutí pozic se pedagog ptá, jaké jsou výhody a výzvy takové podpory.)*
- Dokážete si po studiích představit, že budete provozovat ekologickou farmu? *(Po zaujmutí pozic se pedagog ptá, jaké obavy nebo překážky účastníci vnímají.)*

Tipy/Triky

- Zvolte maximálně šest otázek, aby byl dostatek času na podrobnější rozpracování odpovědí.
- Požádejte dva až tři účastníky, aby vysvětlili své stanovisko. Jejich odpovědi nekomentujte ani nehodnoťte, pokud nejsou fakticky nesprávné — v takovém případě je lze opravit věcně a objektivně. Vyhněte se diskusi mezi studenty.

Dodatečné zdroje

https://www.anti-radicalisation-handbook.isp.org.pl/en/methods/opinion-barometer
https://www.endlich-wachstum.de/kapitel/materials-in-english/methode/opinion-barometer/

15. Bohatý obraz (Rich Picture)

Časová náročnost:	10–45 min
Potřebné materiály:	• Tužky, papír, barevné fixy nebo elektronická zařízení se softwarem pro kreslení.
Doporučené místo použití:	Učebna nebo venkovní prostředí

Cíle:

✓ Identifikovat problém, který chcete řešit.

✓ Vytvořit nestrukturovaný popis, kde problém leží.

Popis metody

Rich Picture je metoda, která účastníkům umožňuje popsat, prozkoumat, rozpoznat a definovat situaci pomocí diagramů, symbolů a slov. Tento přístup pomáhá porozumět složitosti celé situace. Je to způsob myšlení, který zohledňuje celek, vychází z myšlenky, že „obrázek má větší hodnotu než tisíc slov“. Metoda Rich Picture může být realizována ve skupinách nebo individuálně. Pomáhá zahájit diskusi a podpořit široké a sdílené porozumění situaci.

Postup krok za krokem

- ✓ **Krok 1:** Identifikujte problém nebo otázku, kterou chcete řešit.
- ✓ **Krok 2:** Pomocí velkého archu papíru, kreslicích pomůcek, obrázků, slov a symbolů vytvořte podrobný obrázek situace, kterou chcete vyhodnotit.
- ✓ **Krok 3:** Začněte kreslením centrálních prvků a postupně přidávejte detaily.
- ✓ **Krok 4:** Vložte symboly a ilustrace pro vyjádření různých komponent a jejich vzájemných vztahů.
- ✓ **Krok 5:** Zobrazte interakce, toky a zpětné vazby pomocí čar a šipek.
- ✓ **Krok 6:** Požádejte účastníky, aby prezentovali své rich pictures a vysvětlili hlavní prvky a vazby mezi nimi.
- ✓ **Krok 7:** Porovnejte obrázky nakreslené účastníky a seskupte jejich nápady (rich picture), které se nejvíce shodují s klíčovými tématy k diskuzi.

Tipy/Triky

Povzbuzujte účastníky, aby se nebáli kreslit a aby byli kreativní a flexibilní ve svém přístupu.

Grafické znázornění

Obrázek 12. Ilustrace „Rich picture“. Zdroj: mspguide.org

Dodatečné zdroje

https://mspguide.org/2022/03/18/rich-picture/
https://www.youtube.com/watch?v=q7CTREXtFuk

Část 3: VZOROVÉ MODULOVÉ KURZY (EMC)

Struktura Vzorových modulových kurzů (EMC) byla navržena tak, aby byla přehledná a snadno sledovatelná, což umožňuje školitelům i účastníkům rychle pochopit jak obsah, tak průběh každého školicího dne. Každé navržené tematické zaměření dne je přímo propojeno s odpovídajícím modulem kurikula a relevantní kapitolou vzdělávacího materiálu, čímž je zajištěna konzistence mezi písemnými materiály a praktickou realizací.

Pro každé téma je poskytnuto stručné shrnutí, které vymezuje hlavní okruhy a cíle (popis obsahu), následované strukturovaným rozpisem materiálu, jenž má být během dne pokryt. Současně jsou identifikovány klíčové kompetence a dovednosti, které by měli účastníci rozvíjet, což školitelům usnadňuje sladit výuku s širšími vzdělávacími výstupy.

Denní rozvrh je následně představen v přehledné tabulkové podobě, která zahrnuje nejen sled jednotlivých aktivit, ale i praktické aspekty, jako jsou přestávky na kávu, skupinová práce či časové rozvržení. Jsou připojena také detailní doporučení k výukovým metodám — od přednášek a diskusí až po interaktivní cvičení — aby školitelé mohli přizpůsobit realizaci konkrétnímu kontextu výuky.

Je důležité zdůraznit, že rámec EMC je nabízen jako flexibilní vodítko. Ačkoli představuje přístup, který byl v praxi ověřen a osvědčil se, není závazný ani striktně předepsaný. Školitelé jsou povzbuzováni k úpravám obsahu, časového harmonogramu a metod podle potřeb svých studentů a specifických podmínek jejich vzdělávacího prostředí.

16. Analýza vhodnosti farmy pro konverzi na ekologické zemědělství

- Vzorový modulový kurz pro Modul 1: Konverze na ekologické zemědělství v teorii a praxi kurikula „Konverze na ekologické zemědělství ve vysokoškolském vzdělávání“.
- Příslušný vzdělávací materiál pro tento kurz je publikován v „Pathway to Organic Farming. Selected Topics to Facilitate Conversion“, kapitola 1: *Analyzing Farm Suitability When Converting to Organic Farming*.

Popis obsahu

Tento kurz poskytuje studentům základní znalosti a nástroje pro posouzení vhodnosti farmy ke konverzi na ekologické zemědělství. Zabývá se klíčovými tématy, jako jsou zdraví půdy, environmentální dopady, principy ekologického zemědělství a praktiky řízení farmy. Kurz účastníkům umožní činit informovaná rozhodnutí potřebná k úspěšné konverzi na ekologické hospodaření. Součástí kurzu je také praktický příklad, který účastníkům nabídne reálnou ilustraci úspěšného hodnocení a konverze.

Výstupy učení

Po absolvování tohoto kurzu bude student schopen:

- Zhodnotit dopady a přínosy přechodu na ekologické zemědělství na biodiverzitu, vodní zdroje a udržitelnost ekosystému.
- Určit připravenost farmy a nastínit praktické kroky pro úspěšnou konverzi na ekologické zemědělství.
- Prozkoumat jedinečné charakteristiky farmy (genius loci) ve vztahu k jejímu potenciálu pro ekologické hospodaření a rozvíjet kritické myšlení a analytické schopnosti pro posouzení vhodnosti farmy a identifikaci oblastí pro zlepšení.
- Prozkoumat přirozené a umělé prvky farmy, čímž se prohloubí porozumění tomu, co činí prostředí vhodným pro ekologické praktiky.
- Rozvíjet kolektivní schopnost řešit problémy a sdílet nápady.

Struktura modulu (Jednodenního kurzu)

Místo konání a popis	Farma s možností prezentací a moderovaných diskusí.
Ideální období	Kdykoliv během roku, ideálně od jara do podzimu.

Slot 1.: *(9:00- 10:30)*	V této části bude účastníkům přednáškou představen koncept ekologického zemědělství, aby získali základní společné znalosti.
Doporučené výukové metody:	Aktivita Prolomení ledu (Icebreaker) a řízená diskuse **Kroky:** Školitel se představí a vysvětlí cíle a strukturu dne. Každý účastník řekne své jméno, lokalitu a jeden fakt, který zná o ekologickém zemědělství. Může být použito i několik otázek: „Co podle vás znamená ekologické zemědělství?" „Jaká slova vás napadnou, když slyšíte pojem *ekologické zemědělství*?" „Co je podle vás největší výzvou pro ekologické zemědělce?" Odpovědi se zapisují na tabuli nebo flipchart, aby se identifikovala společná témata a názory. Účastníci stručně (ve dvou větách) vysvětlí své odpovědi. Mini přednáška: školitel krátkou prezentací představí základní principy ekologického zemědělství.
Přestávka na kávu (10:30–11:00	
Slot 2.: (11:00-12:30)	V této části účastníci prozkoumají prostředí farmy, aby analyzovali aktuální stav a identifikovali možné výzvy spojené s konverzí.
Doporučené výukové metody:	**Kroky:** Individuální tichý průzkum (15 minut) – účastníci v tichosti procházejí farmou a sledují přirozené i umělé prvky, které považují za vhodné nebo nevhodné pro ekologické zemědělství (např. infrastruktura, rozmanitost plodin, poloha farmy, dostupnost živin, pracovní síla). Sdílení pozorování – účastníci se vrátí na výchozí místo a sdílí své postřehy a otázky. Ty se zapisují na flipchart. (Volitelně mohou sdílet, jaký pocit měli z tichého pozorování a co je překvapilo nebo zaujalo.) Na konci dne se skupina k těmto otázkám vrátí a společně zkontroluje odpovědi.
Doporučené výukové metody:	Otázka: Např. „Jaké strategie lze využít ke zlepšení úrodnosti půdy za daných podmínek farmy?" Think (5 min): Účastníci si odpovědi napíší individuálně.

	Pair (10 min): Účastníci sdílí své odpovědi ve dvojicích a diskutují. Share (15 min): Skupiny představí klíčové závěry celé třídě.
Obědová přestávka (12:30–13:30)	
Slot 3.: (13:30-14:30)	Účastníci se seznámí s tím, jak lze teoretické znalosti převést do praxe.
Doporučené výukové metody:	Doporučená témata prezentace: • Úrodnost půdy • Biodiverzita • Živočišná výroba • Vodní hospodářství • Ochrana proti znečištění životního prostředí Příklad: přednáška o biodiverzitě může zahrnovat střídání plodin, využití původních plemen, smíšené kultury, široké květnaté pásy nebo minimalizaci zpracování půdy.
Přestávka na kávu (14:30–15:00)	
Slot 4.: (14:30-15:30)	Účastníci se seznámí s reálnými zkušenostmi ekologického farmáře.
Doporučené výukové metody:	Strukturované otázky pro farmáře: Rozhodnutí a cíle: Co bylo hnací silou ke změně? Jaká byla rozhodovací cesta? Jaké zdroje informací byly využity? Půda a vstupy: Jak byly řešeny změny v úrodnosti a vstupních zdrojích? Jaký to mělo dopad na hospodaření a výnosy? Diverzifikace: Jaký byl plán diverzifikace a jak ovlivnil strukturu farmy? Integrace živočišné výroby: Jaký měla dopad na profil farmy? Certifikace: Proč je důležitá? Jaké přináší výhody a jaké výzvy s ní souvisejí?
Slot 4.: (15:30-16:00	Účastníci si ověří, zda na všechny otázky z průběhu dne dostali odpověď.
Doporučené výukové metody	Řízená reflexe Skupina se vrátí k otázkám na flipchartu a společně projde, které byly zodpovězeny a co je případně potřeba doplnit.

Obrázek 13. Tichá procházka na farmě (Zdroj: Apolka Ujj 2023).

Obrázek 14. Pozorování a otázky zaznamenané na flipchart (Zdroj: Apolka Ujj 2023).

17. Nechemická regulace plevelů v ekologických systémech

- Vzorový modulový kurz pro Modul 2: Konverze technologických postupů kurikula *Konverze na ekologické zemědělství ve vysokoškolském vzdělávání*.
- Příslušný vzdělávací materiál pro tento kurz je publikován v „Pathway to Organic Farming. Selected Topics to Facilitate Conversion“, kapitola 2: *Weed Management*.

Popis obsahu

Tento jednodenní vzdělávací kurz si klade za cíl vybavit účastníky znalostmi a dovednostmi potřebnými pro nechemické metody regulace plevelů, které jsou zásadní a účinné během konverzního období i po něm. Nahrazení herbicidů vyžaduje změny v celém osevním systému, proto budou představeny preventivní a kulturní přístupy i přímé metody regulace plevelů.

Hlavní témata:

- Příčiny nadměrného zaplevelení obdělávaných půd
- Preventivní a kulturní metody regulace plevelů
- Nechemická regulace plevelů v hustě setých porostech
- Nechemická regulace plevelů v řádkových plodinách

Výstupy učení

Po absolvování tohoto kurzu budou účastníci schopni:

- Porozumět metodám a přístupům k regulaci plevelů v ekologických systémech.
- Získat schopnost řídit regulaci plevelů ve specifických podmínkách a uplatňovat kreativní přístupy k různým nechemickým metodám.
- Uplatnit nejnovější poznatky v této oblasti v praxi.
- Schopně komunikovat své znalosti a závěry a formulovat podložené úsudky.
- Díky výukovým metodám rozvíjet spolupráci, tvořivost a týmovou práci mezi účastníky.

Struktura jednodenního modulového kurzu

Místo konání a popis	Učebna
Ideální období	Kdykoli během roku

Blok 1.: (9:00-10:30)	Úvod do regulace plevelů, příčiny nadměrného zaplevelení orné půdy a preventivní a kulturní metody.
Doporučené výukové metody	Úvod (15 min) Učitel představí cíle modulového kurzu, výukové metody a harmonogram kurzu. Metoda Think-Pair-Share (přemýšlení a sdílení ve dvojici) (15–20 min) Učitel položí otázku, například: „Jaké strategie a metody regulace plevelů by mohly nahradit chemické přístupy?“ Použije se postup popsaný v „Pedagogické příručce“, kroky 2, 3, 4. Krátká přednáška učitele (40 min) Témata přednášky: Příčiny nadměrného zaplevelení orné půdy a preventivní a kulturní metody regulace plevelů (PowerPoint prezentace). Výuková metoda Jigsaw (Skládačka) Učitel následuje kroky 1, 2, 3 a 4 metody popsané v „Pedagogické příručce“. Předpoklad: 4 účastníci v každé skupině Jigsaw a expertní skupině. Přidělený obsah: Hlavní téma: Preventivní, nepřímé metody regulace plevelů Subtémata: Použití osevních sledů, krycích plodin pro potlačení plevelů Přístupy v technikách zpracování půdy Použití mulčování a pastvy Optimalizace rozestupu plodin, včasný výsev a sečení
Přestávka na kávu: (10:30–11:00)	
Blok 2.: (11:00-12:30)	**Metoda Jigsaw – pokračování** Samostatná práce účastníků v expertních skupinách. Účastníci spolupracují a provádějí hloubkové zkoumání přidělených subtémat. Používají poskytnutý

	„Vyučovací materiál“ i online zdroje, jako je internet, YouTube, AI nástroje nebo jiné relevantní zdroje.
Doporučené výukové metody:	Metoda Jigsaw – sdílení v expertních skupinách, kroky 5, 6 Účastníci se znovu seskupí do Jigsaw skupin, kde každý člen prezentuje výsledky své expertní skupiny. Společně syntetizují poznatky a vyplňují přidělený pracovní list.
Obědová přestávka: (12:30–13:30)	
Blok 3.: (13:30-15:00)	Metoda Jigsaw pokračuje kroky 7 a 8 (13:30–14:00)
Doporučené výukové metody:	Přednášky (14:00–15:30) Témata: Nechemická regulace plevelů v hustě setých porostech; Nechemická regulace plevelů v řádkových plodinách. (PowerPoint prezentace, filmy, internetové zdroje, YouTube prezentace, viz Vyučovací materiál) Přestávka: (15:30–15:45) Skupinová aktivita účastníků (15:45–16:30) Ve skupinách účastníci navrhnou strategii regulace plevelů pro vybranou plodinu v ekologickém systému. Strategie by měla zahrnovat preventivní i přímé metody. Každá skupina představí své řešení.
Přestávka na kávu: (15:00-15:30)	
Blok 4: (15:30-17:00)	Závěr
Doporučené výukové metody	Shrnutí a reflexe Diskuse vedená učitelem pomocí vodících otázek Účastníci vyplní hodnoticí formulář Další doporučení: ● Účastníci v expertních skupinách si mohou zvolit vedoucího, který bude koordinovat skupinovou práci a přidělovat úkoly.

	●Použít strukturované pokyny: poskytnout účastníkům strukturovaný rámec, včetně klíčových otázek nebo vodítek, které jim pomohou zaměřit se na nejdůležitější aspekty jejich subtémat. ● Podporovat vizuální pomůcky: experti by měli být povzbuzováni k použití vizuálních pomůcek (diagramy, grafy, infografiky) při prezentaci subtémat, aby podpořili porozumění. ● Začlenit zpětnou vazbu od spolužáků: po každé expertní prezentaci mohou členové skupin poskytovat konstruktivní zpětnou vazbu, aby byla zajištěna jasnost a zapojení. ● Použít rotační systém expertů: ve větších třídách mohou experti rotovat mezi různými skupinami, aby zajistili různé perspektivy a posílili učení. ● Implementovat hodnoticí strategie: použít kvízy, reflexní otázky nebo skupinová shrnutí k posouzení účinnosti metody a zajištění toho, že všichni účastníci pochopili obsah. ● Podporovat aktivní zapojení: podporovat interaktivní aktivity, jako je hraní rolí, debaty nebo řešení problémů souvisejících se subtématy. ● Zvážit digitální prostor pro spolupráci: pokud účastníci pracují na subtématech po delší dobu, použití online nástrojů pro spolupráci může usnadnit týmovou práci a sdílení zdrojů.

18. Ekonomické aspekty konverze na ekologické zemědělství

- Vzorový modulový kurz pro modul 3: „Zvládnutí ekonomiky v průběhu konverze a dále“ kurikula konverze na ekologické zemědělství ve vysokoškolském vzdělávání.
- Příslušný vzdělávací materiál pro tento kurz je publikován v „The Path to Organic Farming. Selected topics to facilitate conversion“ Kapitola 3: Ekonomické aspekty konverze na ekologické zemědělství.

Popis obsahu

Tento jednodenní modulový kurz se zaměřuje na klíčové finanční a ekonomické aspekty spojené s přechodem z konvenčního na ekologické zemědělství. Zaměřuje se na základní koncepty řízení farmy, jako je strategické plánování, alokace zdrojů a řízení rizik. Účastníci budou také provedeni tvorbou udržitelného podnikatelského modelového plátna přizpůsobeného farmě, která prochází konverzí na ekologické zemědělství. Naučí se, jak vytvořit marketingový plán v souladu s ekologickými principy a očekáváními spotřebitelů.

Výstupy učení

Na konci tohoto kurzu budou účastníci schopni:

- aplikovat systémové myšlení při zvládání složitosti řízení podniku,
- stanovit jasné obchodní cíle pro farmu,
- vizualizovat nápady a vztahy mezi jednotlivými prvky farmy,
- identifikovat a formulovat poslání podniku/farmy,
- vytvořit podnikatelský model zaměřený na efektivitu i tvorbu hodnoty (sociální a environmentální),
- navrhnout jednoduchý, akční marketingový plán,
- pracovat (myslet, tvořit a prezentovat) jako člen týmu,
- spolupracovat a vytvářet sítě.

Struktura jednodenního modulového kurzu

Místo konání a popis	Učebna
Ideální období	Kdykoli během roku
Blok1.: (9:00-10:30)	Model Canvas (BMC) a Udržitelný Byznys Model Canvas (SBMC) (Model Canvas (BMC) a Sustainable Business Model Canvas (SBMC)

	– prezentace konceptu
Doporučené výukové metody	Přednáška experta v ranním bloku krátce představí koncept obchodní strategie a modelování, stejně jako 9 bloků (BMC) a dva dodatečné bloky, které transformují BMC na SBMC. Cvičení k očekáváním kurzu (20 min) Toto cvičení slouží jako jednoduchý icebreaker, který podporuje otevřenost účastníků. ● Všichni účastníci nejprve individuálně sepíší tři očekávání, která mají od modulového kurzu. ● Účastníci, rozdělení do malých skupin (3–5 osob), diskutují o individuálních odpovědích. Na základě diskuse skupiny sepíší svých 3–5 hlavních očekávání. ● Každá skupina prezentuje své závěry ostatním. Přednáška ● Expert/lektor nejprve představí koncept obchodní strategie a modelování, poté uvede BMC. K zajištění porozumění konceptu by měly být během přednášky kladeny reflexní otázky. (ppt prezentace, 50 min) ● Následují praktické příklady (ppt prezentace a videa/krátké filmy, 20 min).
Přestávka na kávu: (10:30–11:00)	
Blok 2.: (11:00-12:30)	Skupinová práce na generování podnikatelských nápadů souvisejících se zemědělstvím využívajícím ekologické praktiky.
Doporučené výukové metody	Po prezentaci konceptu začínají účastníci pracovat v malých skupinách (3–5 osob). ● Skupinová práce začíná brainstormingem zaměřeným na definování profilu modelové farmy, která prochází konverzí na ekologické zemědělství. ● Po vygenerování podnikatelských nápadů skupiny krok za krokem rozpracují Business Model Canvas pro modelovou farmu. ● Skupinová práce pokračuje diskusí a rozšířením BMC na SBMC přidáním dvou dalších bloků (sociální a environmentální náklady a přínosy).

	Facilitovaná diskuse (30 min) Každá skupina prezentuje vypracovaný BMC před všemi účastníky. Po prezentace následuje řízená diskuse o navržených SBMC (max. 5 skupin / 5 min).
Obědová přestávka: (12:30–13:30)	
Blok 3.: (13:30-15:00)	Marketingový plán – vysvětlení
Doporučené výukové metody	Přednáška ● Expert/lektor představí význam marketingového plánu a jeho strukturu. Vysvětlí také rozdíl mezi marketingovým plánem, marketingovou strategií a podnikatelským plánem. (ppt prezentace, 60 min) ● Případová studie (30 min) Příklad úspěšné lokální praxe (fotografie, obaly, webové stránky).
Přestávka na kávu: (15:00–15:30)	
Blok 4.: (15:30-17:00)	Skupinová práce na vytvoření jednoduchého marketingového plánu
Doporučené výukové metody	Skupinová práce / workshop ● Úkol: definovat ideálního zákazníka – vytvořit základní zákaznickou personu (15 min). ● Úkol: Prezentace značky (branding) a vyprávění příběhů (storytelling) – napsat krátký příběh značky nebo slogan pro vaši ekologickou farmu (15 min). ● Úkol: výběr marketingových kanálů – vybrat dva prioritní marketingové kanály a vysvětlit proč (15 min). ● Úkol: vyplnit jednoduchý pracovní list marketingového plánu (včetně cílů, cílového publika, kanálů, cenové politiky, dalších kroků) (25 min). Facilitovaná diskuse (20 min) Každá skupina prezentuje svůj mini marketingový plán před všemi účastníky. Po prezentace následuje řízená diskuse o navržených marketingových plánech.

19. Komunikace v procesech změny a prosazování ekologického zemědělství

- Vzorový modulový kurz pro modul 4: „Komunikace a spolupráce pro ekologické zemědělce“ kurikula konverze na ekologické zemědělství ve vysokoškolském vzdělávání.
- Příslušný vzdělávací materiál pro tento kurz je publikován v „The Path to Organic Farming. Selected topics to facilitate conversion“, Kapitola 4: Komunikace.

Popis obsahu

Tento kurz má za cíl vybavit účastníky znalostmi a dovednostmi potřebnými k řešení náročných mezilidských situací, které mohou nastat během procesu konverze.

První část poskytuje vhled do oblasti komunikace v procesu změny a zahrnuje praktické cvičení zaměřené na komunikaci specifickou pro cílové skupiny.

Druhá část, zaměřená na prosazování ekologického zemědělství, představuje a procvičuje techniku vyprávění příběhu.

Výstupy učení

Na konci tohoto kurzu budou účastníci schopni:

- chápat konverzi jako proces změny a být si vědomi souvisejících psychologických důsledků,
- rozvíjet citlivost vůči lidským potřebám v komunikaci,
- porozumět významu komunikace zaměřené na konkrétní cílové skupiny,
- vědomě se připravit na různé komunikační situace,
- využívat sílu příběhů ve své profesní praxi.

Struktura jednodenního modulového kurzu

Místo konání a popis:	Učebna
Ideální období	Kdykoli během roku
Blok 1.: (9:00-10:30)	V této jednotce jsou představeny základy komunikace v procesech změny a zahájena praktická část zaměřená na komunikaci specifickou pro cílové skupiny.

Doporučené výukové metody	Reflexivní otázky k tématu změny (15 min.) Na začátku dne jsou účastníci vyzváni, aby si poznamenali své reflexe o dříve prožitých procesech změny. 2–3 účastníci jsou následně vyzváni, aby své myšlenky sdíleli. Možné otázky: ● Vzpomeňte si na změnu, kterou jste zažili: Jaké byly důvody? Co bylo pozitivní? Co bylo obtížné? Co pomohlo? Přednáška o základech komunikace v procesu změny s aktivizujícími prvky (60 min.) Přednáška může vycházet z přidruženého vzdělávacího materiálu a zahrnuje: ● Fáze procesu změny podle Kurta Lewina (rozmrazení, změna, zmrazení) ● Odpor ke změně jako strach ze ztráty ● Užívání vhodných přístupů pro úspěšnou komunikaci při změně ● Komunikaci zaměřenou na cílové skupiny Doporučení pro aktivizující prvky během přednášky: ● Průběžně pokládat reflexivní otázky pro zapojení účastníků. ● Procvičit aktivní naslouchání jako klíčovou dovednost úspěšné komunikace: účastníci pracují ve dvojicích. Jeden partner mluví 2–3 minuty o něčem, co ho rozčiluje (ne příliš osobním), druhý poskytne pouze zpětnou vazbu k tomu, co pochopil — bez hodnocení nebo vyjadřování názoru. Následuje sdílení dojmů. Začátek cvičení na komunikaci zaměřenou na cílovou skupinu (15 min.) Účastníci jsou rozděleni do tří skupin. Úkol: vytvořit oznámení pro zaměstnance (skupina 1), členy rodiny (skupina 2) nebo zákazníky (skupina 3), které se týká plánu přejít na ekologické hospodaření. Scénář: Pracujete jako manažer rodinné farmy. Vaší vizí je zajistit budoucnost farmy, chránit půdu, klima a biodiverzitu. Domníváte se, že konverze na ekologické zemědělství přinese dlouhodobé ekonomické výhody díky vyšším cenám a dotacím. Farma má 4 stálé zaměstnance, 3–4 sezónní pracovníky a provozuje 150 ha orné půdy, trvalých travních porostů a živočišnou výrobu. Před 7 lety

	vaši rodiče otevřeli malý farmářský obchod, který je otevřen jeden den v týdnu. Úkoly pro účastníky: ● Vyplnit tabulku analýzy cílové skupiny shrnující přínosy a ztráty konverze. ● Zvolit vhodný komunikační kanál/situaci pro oslovení cílové skupiny. ● Vytvořit oznámení pro zvolený kanál, které zohlední relevantní faktory.
Přestávka na kávu: (10:30–11:00)	
Blok 2.: (11:00-12:30)	Praxe komunikace zaměřené na cílovou skupinu
Doporučené výukové metody	Skupinová práce (30 min.) – pokračování práce započaté v předchozí části. Prezentace ve třídě (40 min.) – skupiny prezentují své analýzy a oznámení. Reflexe výukové jednotky (20 min.) – reflexivní otázky, např.: Co vás na této části zaujalo? Co bylo nové? Co si odnesete?
Obědová přestávka: (12:30–13:30)	
Blok 3.: (13:30-15:00)	V této jednotce jsou přehledně shrnuty klady a zápory ekologického zemědělství a představena technika storytellingu jako nástroje komunikace.
Doporučené výukové metody	1. Linie kontroverze (30 min.) – dynamická hra na shromáždění pro a proti argumentů k tématu konverze na ekologické zemědělství. Postup: ● Skupina vytvoří dvě řady (pro a proti). ● První osoba z řady „pro“ začne pro argumentem, poté přechází na konec opačné řady. ● První osoba z řady „proti“ následuje. ● Když účastník nezná další argument, opustí řadu. ● Hra končí, když zůstane jeden člověk.

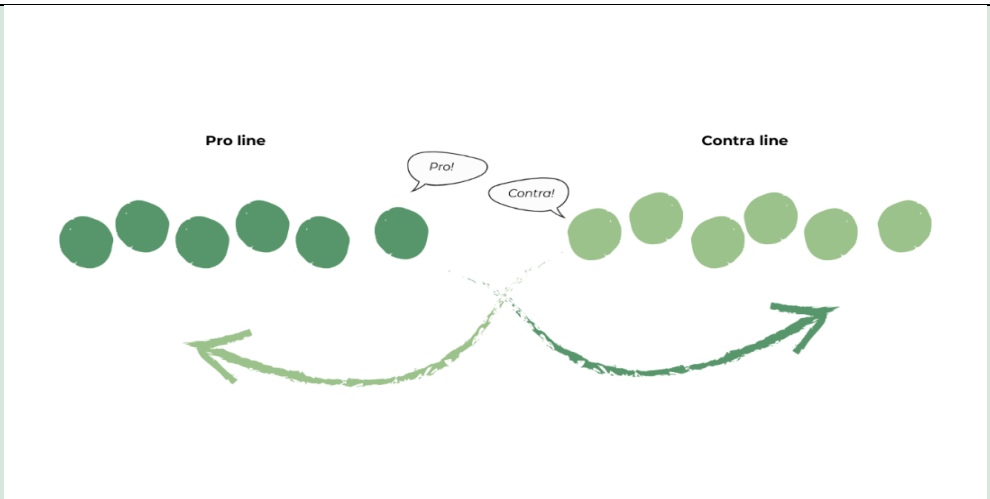

Přednáška o konceptu a teorii storytellingu (50 min.)

Reflexe a diskuse o předchozích zkušenostech s komunikací o ekologickém zemědělství.

Účinnost storytellingu vzhledem k vývojovým mechanismům lidského mozku.

● Ukázkový příběh + reflexe účastníků.

● Základy tvorby příběhů pro advokační účely.

Úvod do storytellingu a začátek praxe (10 min.)

Práce ve dvojicích. Účastníci si vyberou jeden ze scénářů (např. rodinná večeře, diskuse s kolegou, pracovní pohovor, debata se zaměstnanci, panelová diskuse)

Scénáře:

Jste na rodinné večeři a váš strýc prohlásí, že ekologické zemědělství je jen podvod, jak vytáhnout peníze z naivních idealistů.

Jste student, který se specializuje na ekologické zemědělské postupy. Spolužák je vůči tomu odmítavý a vysvětluje vám, že ekologické zemědělství svět neuživí.

Jste na pracovním pohovoru na manažerskou pozici na farmě, která částečně funguje ekologicky. Tazatel se vás ptá, zda si myslíte, že rozšíření ekologické části je dobrý nápad a proč.

Už nějakou dobu přemýšlíte o přechodu na ekologické zemědělství. Během oběda se zaměstnanci konečně toto téma otevřete. Po krátkém tichu se jeden zaměstnanec zeptá, proč o tom uvažujete.

	Jako farmář, který začal s konverzí před rokem, jste pozván na panelovou diskusi na téma přechodu na ekologické zemědělství. Moderátor se vás ptá, co vás vedlo k rozhodnutí přejít na ekologické zemědělství navzdory ekonomickým výzvám. Úkol: ● Vypracovat odpověď pomocí argumentu podaného formou příběhu. ● Najít vhodný faktický argument. ● Vytvořit příběh přizpůsobený zvolené situaci.
Přestávka na kávu: (15:00–15:30)	
Blok 4.: (15:30-17:00)	V této části pokračuje procvičování storytellingu a prezentují se krátké scénky. Posledních 15 minut je věnováno reflexi.
Doporučené výukové metody	Pokračování praxe storytellingu (35 min.) Prezentace příběhů / hraní rolí (40 min.) Vybrané příběhy jsou prezentovány formou krátkých scének. Jeden účastník hraje druhou stranu (např. strýc, kolega, personalista, zaměstnanec nebo moderátor), druhý odpovídá pomocí svého příběhu. Publikum si zapisuje dojmy a následně sdílí své postřehy. Reflexivní diskuse (15 min.) Účastníci reflektují a sdílí 1–2 věci, které si z kurzu odnášejí.

20. Adaptace na změnu klimatu v ekologickém zemědělství a alternativní zemědělské přístupy

- Vzorový modulový kurz pro modul 5: „Dosažení udržitelnosti navzdory rizikům a změně klimatu“ kurikula konverze na ekologické zemědělství ve vysokoškolském vzdělávání.
- Příslušný vzdělávací materiál pro tento kurz je publikován v „Pathway to Organic Farming. Selected topics to facilitate conversion“, Kapitola 5: Adaptace na změnu klimatu a alternativní zemědělské přístupy.

Popis obsahu

Tento jednodenní kurz si klade za cíl předat základní znalosti o dopadech změny klimatu na zemědělství a o adaptačních opatřeních v ekologickém zemědělství. Změna klimatu je jedním z největších rizikových faktorů budoucího života na Zemi. Kurz proto představuje přístupy, jak čelit změně klimatu, a příklady osvědčené praxe. Prostřednictvím interaktivních metod a skupinových diskusí si účastníci utvoří vlastní názor na roli ekologického zemědělství v procesu adaptace na změnu klimatu a při přispívání k udržitelnosti. Příklady osvědčených postupů a alternativní zemědělské přístupy mají za cíl motivovat účastníky k posílení udržitelnosti v jejich budoucí praxi.

Výstupy učení

Na konci tohoto kurzu budou účastníci schopni:

- utvořit si názor na dopady změny klimatu na zemědělství a na výzvy/překážky ekologického zemědělství v tomto procesu,
- znát potenciál konverze na ekologické zemědělství při zvládání výzev změny klimatu,
- sehrát významnou roli v přispívání k udržitelné budoucnosti prostřednictvím příkladů osvědčené praxe a alternativních/inovativních zemědělských přístupů.

Struktura jednodenního modulového kurzu

Místo konání a popis	Učebna a/nebo farma s možností prezentací a řízených diskusí.
Ideální období	Kdykoli během roku, v závislosti na dostupnosti potenciálních účastníků
Blok 1.: *90 min.*	V dopoledním bloku lektor představí dopady změny klimatu na zemědělství a vyzve účastníky, aby vyjádřili své názory k tomuto tématu.

Doporučené výukové metody	Úvod (30 min.) Lektor poskytne krátký přehled dopadů změny klimatu na zemědělství a vysvětlí význam tématu „adaptace na změnu klimatu v ekologickém zemědělství“ (viz výukový materiál). Názorový barometr (20–30 min.) Sociometrická metoda, která ukazuje různorodost názorů ve skupině. Účastníci se fyzicky postaví na škále mezi „Plně souhlasím“ a „Nesouhlasím“ podle toho, jak odpoví na danou otázku. Příprava: Lektor rozmístí v místnosti dvě A4 tabule (1: „Plně souhlasím“, 2: „Nesouhlasím“). Realizace: Lektor položí otázku či tvrzení, účastníci se postaví na odpovídající místo na škále. Následně jsou tři účastníci (extrémní pozice a střed) požádáni, aby své rozhodnutí krátce vysvětlili. Příklad otázek: I. Zemědělství je jedním z hlavních přispěvatelů ke změně klimatu způsobené člověkem. II. Ekologické zemědělství je řešením pro vybudování odolného potravinového systému v době klimatické krize. III. Evropa by měla do roku 2060 směřovat ke 100 % ekologickému zemědělství. Skutečně udržitelné zemědělství (včetně klimatické odolnosti, pozitivní ekologické stopy a dobrých životních podmínek zvířat) lze dosáhnout pouze na malých farmách. Tip: Vyhněte se hodnocení odpovědí a nevyvolávejte diskusi mezi účastníky. Pokud padne fakticky nesprávná odpověď, můžete ji krátce objasnit. Videa o dopadech změny klimatu a adaptaci v zemědělství (30 min.) Lektor představí mapu *„EU farmland and climate change risks“* z AWA - AgriAdapt Webtool for Adaptation https://awa.agriadapt.eu/de/

	Ukázky videí k diskusi: ● ClimateFarmDemo Project (6 min, EN) ● Rozpoznání a prevence tepelného stresu u dojnic na pastvině – FiBL Švýcarsko (6 min, DE s titulky)
Přestávka na kávu: (30 min)	
blok 2: 90 minut	Mitigace změny klimatu Lektor představí, jak ekologické zemědělství zmírňuje dopady změny klimatu a jak je účinnější v ochraně klimatu než konvenční zemědělství (např. Tvorba humusu, stabilní a odolnější agroekosystémy, nižší emise díky absenci syntetických hnojiv). Adaptační opatření: ● Vodní hospodářství ● Půdní a živinové hospodářství ● Přímé a mulčovací setí, minimalizace zpracování půdy ● Diverzifikace plodin ● Agroforestry a výsadba keřů ● Klimaticky přizpůsobený chov hospodářských zvířat ● Opatření proti tepelnému stresu u dojnic ● Přizpůsobení řízení farmy Pokud zbývá čas: Úvod do nástroje Farm Carbon Calculator – výpočet uhlíkové stopy farmy. https://calculator.farmcarbontoolkit.org.uk/ Účastníci mohou nástroj vyzkoušet ve skupinách na laptopech a společně jej zhodnotit.
Doporučené výukové metody	Skupinová diskuse v malých skupinách (4 osoby/skupina) (30 min.): „Jaká opatření ekologické zemědělství využívá ke zvládání a zmírňování změny klimatu?“ Skupiny shromažďují opatření v ekologickém zemědělství, která se týkají změny klimatu, a diskutují o odpovědích. Po 10 minutách lektor požádá

	skupiny o jejich výsledky a zapíše shromážděná opatření na flipchart nebo tabuli (10 min.). Poté lektor poskytne přehled a představí adaptační opatření na změnu klimatu v ekologickém zemědělství podrobněji nebo doplní důležité skutečnosti (viz výukový materiál, kapitola 2).
Obědová přestávka(1 hodina)	
Blok 3: 180 minut včetně přestávky na kávu	Odpoledne je zaměřeno na praktické zkušenosti s adaptací na změnu klimatu. Téma bude prohloubeno návštěvou klimaticky šetrné farmy nebo farmy se zájmem či zkušenostmi s adaptačními opatřeními na změnu klimatu.Studenti také využijí znalosti získané během dopolední části kurzu, protože během exkurze jim budou zadány úkoly k řešení v terénu.
Doporučené výukové metody	Návštěva klimaticky šetrné farmy (90 min.) Účastníci navštíví farmu, která realizuje adaptační opatření na změnu klimatu. Prohlídku vede farmář/farmářka, který/á představí strukturu farmy, výzvy a zavedená opatření. Vedené otázky pro účastníky: ● Jaká je struktura farmy? ● Jaké jsou klimatické podmínky a překážky? ● Jaké jsou důležité abiotické faktory (srážky, půda, sklon...)? ● Jaká opatření byla zavedena? ● Jaká další opatření by mohla být užitečná? Plán klimatické adaptace farmy (90 min.) Účastníci ve skupinách vypracují návrh základního klimatického adaptačního plánu pro ekologickou farmu. Zohlední přitom vodní hospodářství, diverzifikaci plodin, půdní a živinový management, přizpůsobení živočišné výroby atd. Po 60 minutách skupiny prezentují své návrhy.
Blok 4: 30 minut	Závěrečná reflexe a evaluace

Doporučené výukové metody	Lektor vyzve účastníky k reflexi pomocí otázek: ● Co jste se naučili o adaptaci na změnu klimatu a alternativních přístupech v ekologickém zemědělství? ● Změnil se váš pohled na ekologické zemědělství po absolvování kurzu? ● Jak hodnotíte využité didaktické metody? ● Co vám v kurzu chybělo?
Místo konání a popis	Učebna a/nebo farma s možností prezentací a řízených diskusí.
Ideální období	Kdykoli během roku, v závislosti na dostupnosti potenciálních účastníků
Blok 1.: 90 min.	V dopoledním bloku lektor představí dopady změny klimatu na zemědělství a vyzve účastníky, aby vyjádřili své názory k tomuto tématu.
Doporučené výukové metody	Úvod (30 min.) Lektor poskytne krátký přehled dopadů změny klimatu na zemědělství a vysvětlí význam tématu „adaptace na změnu klimatu v ekologickém zemědělství“ (viz výukový materiál). Názorový barometr (20–30 min.) Sociometrická metoda, která ukazuje různorodost názorů ve skupině. Účastníci se fyzicky postaví na škále mezi „Plně souhlasím“ a „Nesouhlasím“ podle toho, jak odpoví na danou otázku. Příprava: Lektor rozmístí v místnosti dvě A4 tabule (1: „Plně souhlasím“, 2: „Nesouhlasím“). Realizace: Lektor položí otázku či tvrzení, účastníci se postaví na odpovídající místo na škále. Následně jsou tři účastníci (extrémní pozice a střed) požádáni, aby své rozhodnutí krátce vysvětlili. Příklad otázek: IV. Zemědělství je jedním z hlavních přispěvatelů ke změně klimatu způsobené člověkem. V. Ekologické zemědělství je řešením pro vybudování odolného potravinového systému v době klimatické krize. VI. Evropa by měla do roku 2060 směřovat ke 100 % ekologickému zemědělství.

	Skutečně udržitelné zemědělství (včetně klimatické odolnosti, pozitivní ekologické stopy a dobrých životních podmínek zvířat) lze dosáhnout pouze na malých farmách. Tip: Vyhněte se hodnocení odpovědí a nevyvolávejte diskusi mezi účastníky. Pokud padne fakticky nesprávná odpověď, můžete ji krátce objasnit. Videa o dopadech změny klimatu a adaptaci v zemědělství (30 min.) Lektor představí mapu *„EU farmland and climate change risks“* z AWA - AgriAdapt Webtool for Adaptation https://awa.agriadapt.eu/de/ Ukázky videí k diskusi: ● ClimateFarmDemo Project (6 min, EN) ● Rozpoznání a prevence tepelného stresu u dojnic na pastvině – FiBL Švýcarsko (6 min, DE s titulky)
Přestávka na kávu: (30 min)	
blok 2: 90 minut	Mitigace změny klimatu Lektor představí, jak ekologické zemědělství zmírňuje dopady změny klimatu a jak je účinnější v ochraně klimatu než konvenční zemědělství (např. Tvorba humusu, stabilní a odolnější agroekosystémy, nižší emise díky absenci syntetických hnojiv). Adaptační opatření: ● Vodní hospodářství ● Půdní a živinové hospodářství ● Přímé a mulčovací setí, minimalizace zpracování půdy ● Diverzifikace plodin ● Agroforestry a výsadba keřů ● Klimaticky přizpůsobený chov hospodářských zvířat ● Opatření proti tepelnému stresu u dojnic ● Přizpůsobení řízení farmy

	Pokud zbývá čas: Úvod do nástroje Farm Carbon Calculator – výpočet uhlíkové stopy farmy. https://calculator.farmcarbontoolkit.org.uk/ Účastníci mohou nástroj vyzkoušet ve skupinách na laptopech a společně jej zhodnotit.
Doporučené výukové metody	Skupinová diskuse v malých skupinách (4 osoby/skupina) (30 min.): „Jaká opatření ekologické zemědělství využívá ke zvládání a zmírňování změny klimatu?“ Skupiny shromažďují opatření v ekologickém zemědělství, která se týkají změny klimatu, a diskutují o odpovědích. Po 10 minutách lektor požádá skupiny o jejich výsledky a zapíše shromážděná opatření na flipchart nebo tabuli (10 min.). Poté lektor poskytne přehled a představí adaptační opatření na změnu klimatu v ekologickém zemědělství podrobněji nebo doplní důležité skutečnosti (viz výukový materiál, kapitola 2).
Obědová přestávka(1 hodina)	
Blok 3: 180 minut včetně přestávky na kávu	Odpoledne je zaměřeno na praktické zkušenosti s adaptací na změnu klimatu. Téma bude prohloubeno návštěvou klimaticky šetrné farmy nebo farmy se zájmem či zkušenostmi s adaptačními opatřeními na změnu klimatu.Studenti také využijí znalosti získané během dopolední části kurzu, protože během exkurze jim budou zadány úkoly k řešení v terénu.
Doporučené výukové metody	Návštěva klimaticky šetrné farmy (90 min.) Účastníci navštíví farmu, která realizuje adaptační opatření na změnu klimatu. Prohlídku vede farmář/farmářka, který/á představí strukturu farmy, výzvy a zavedená opatření. Vedené otázky pro účastníky: ● Jaká je struktura farmy? ● Jaké jsou klimatické podmínky a překážky? ● Jaké jsou důležité abiotické faktory (srážky, půda, sklon...)?

	● Jaká opatření byla zavedena? ● Jaká další opatření by mohla být užitečná? Plán klimatické adaptace farmy (90 min.) Účastníci ve skupinách vypracují návrh základního klimatického adaptačního plánu pro ekologickou farmu. Zohlední přitom vodní hospodářství, diverzifikaci plodin, půdní a živinový management, přizpůsobení živočišné výroby atd. Po 60 minutách skupiny prezentují své návrhy.
Blok 4: 30 minut	Závěrečná reflexe a evaluace
Doporučené výukové metody	Lektor vyzve účastníky k reflexi pomocí otázek: ● Co jste se naučili o adaptaci na změnu klimatu a alternativních přístupech v ekologickém zemědělství? ● Změnil se váš pohled na ekologické zemědělství po absolvování kurzu? ● Jak hodnotíte využité didaktické metody? ● Co vám v kurzu chybělo?

Další inspirace ke studiu vzdělávacího procesu

V minulosti byly vytvořeny různé dokumenty na podporu vzdělávacího procesu, které přitahovaly pozornost dospělých studentů a motivovaly je ke studiu i k obohacení jejich praxe.

Prvním dokumentem je Pedagogical Guide – metodický materiál pro efektivní výuku sociálního zemědělství v rámci projektu SoFarEDU (grant č. 2017-1-DE01-KA203-003583). Inspirace pro tento pedagogický průvodce v projektu ETICOF vychází z reflektivního přístupu pro pedagogy, kteří zohledňují vzdělávací cíle, kompetence a očekávané výsledky učení, aby mohli stanovit strategii plánování kurzů.

Druhý dokument s názvem „The Methodological Guide to Introducing Agroecology to Farmers" obsahuje informace o vzdělávání dospělých, včetně charakteristik dospělých studentů, způsobů zohlednění cílové skupiny a typů pedagogů působících v této oblasti. Zabývá se přístupy ke vzdělávacím postojům, představuje Evropský rámec kvalifikací (EQF) a nabízí příklad struktury vzdělávacího modelu a stylů učení.

Vývoj současného Pedagogického průvodce a Příkladových modulových kurzů (EMC) navazuje na předchozí metodické příspěvky v této oblasti a rozšiřuje je o nové pedagogické perspektivy a praktické modely. Společně tyto dva zdroje tvoří ucelený a soudržný balíček, který propojuje konceptuální reflexi s praktickým využitím.

Ani jeden materiálů nepředepisuje pevně daný model, ale poskytují flexibilní a adaptovatelný základ, který podporuje pedagogy při navrhování efektivních a kontextově citlivých vzdělávacích kurzů. V tomto smyslu prezentované materiály představují jak konsolidaci předchozí práce, tak i platformu pro další inovace ve vzdělávání v oblasti agroekologie a sociálního zemědělství.